

The Project Gutenberg eBook of Tuskaa: Kuvaus raukoilta rajoilta, by Väinö Kataja

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: Tuskaa: Kuvaus raukoilta rajoilta

Author: Väinö Kataja

Release date: June 20, 2016 [EBook #52384]

Language: Finnish

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUSKAA: KUVAUS RAUKOILTA RAJOILTA ***

Produced by Tapio Riikonen

TUSKAA

Kuvaus Raukoilta rajoilta

Kirj.

VÄINÖ KATAJA

Hämeenlinnassa, Arvi A. Karisto Oy, 1907.

I.

Täyttä vauhtia hurisi juna Pohjanmaalle. Toisen luokan vaunussa lojui huolettomassa asennossa nuori, komea herrasmies. Hän oli laittautunut aivan ajanmukaisimpaan pukuun, ja hänen hienoista kasvoistaan saattoi päätellä, että hän oli hemmotellen kasvatettu ja ettei hän ollut puutteen päiviä elämässään nähnyt.

Ulkona oli jo pimeä. Talvipäivä on niin peräti lyhyt Pohjolassa, sammuu heti kun valkeneekin. Nuori matkustaja koetti kuluttaa aikaansa lukemalla, mutta usein hän silmäsi kelloonsa ja haukotteli tyytymättömänä. Ei ollut puhekumppania ketään. Matkustajat olivat sitä mukaa vähenneet, mitä

pohjoisemmaksi tultiin, niin että hän nyt istui vaunussa aivan yksin.

Junan pysähtyessä asemille hän riensi ulos jaloittelemaan. Näki paksuja lumikinoksia luoduksi huoneiden seinämille ja käytävien väliin.

— Onpa täällä lunta, — hän ajatteli. — Näkyy, että tullaan Pohjanmaalle.

Hänestä alkoi tuntua jo somemmalta, mitä pohjoisemmaksi pääsi.

— Kunhan nyt tämä viimeinen taival katkeaisi, jotta pääsisi tästä toisenlaiseen kyytiin, — ajatteli hän ja haukotteli mielihyvystä, oikaisten levänneitä jäseniään.

Nuori matkustaja oli metsänhoitaja, joka oli hakenut itselleen viransijaisuuden aina Lapista asti. Hän oli nimeltään Waltteri Ulfsköld, kotoisin Etelä-Suomen rikkaimmalta kulmalta. Ei ollut hän koskaan käynyt näinkään pohjoisessa. Mutta hänen oli pitkät ajat tehnyt mielensä Lappiin. Hän oli kuullut niin paljon kerrottavan Lapin elämästä, niin satumaisia tarinoita kummallisesta, leivättömästä maasta, jossa kuljettiin poroilla ja jonka taivas oli öisin valjujen revontulten peittämänä.

Hänen mieleensä johtui lähtö varakkaiden vanhempiensa kotoa. Äiti ja siskot itkivät, isä käveli edestakaisin, mutta sanoi vihdoin:

"No, käypä vain Lapissa huutijärvellä, — luulen, että piankin kyllästyt pakkaseen ja poronkyytiin..."

Äiti oli varma siitä, ettei hän enää koskaan näe poikaansa, ja sisaret koettivat viekotella häntä jäämään kotia edes täksi talveksi. Mutta hän ei ollut mihinkään suostunut. Täytyihän hänen tutustua maahansa ja kansaansa, ja tänne pohjoiseen hän muuttaa sittenkin, kun saapi vakinaisen viran. Kyllä hän jo tunsikin eteläosan maata, mutta laaja leivätön Lappi oli ikäänkuin vieras valtakunta...

Juna tulla porhalsi Oulun asemalle. Hän nousi vaunusta, kävelläkseen junan seistessä. Turkkeihin pukeutuneita ihmisiä liuskeli asemasillalla. Liike näytti hyvin vähäiseltä, eikä kellään ollut kiire. Jo ennen junan vihellystä hän kiipesi vaunuunsa. Ei ainoatakaan tuttavaa hän ollut nähnyt, eikä hänellä tosin monia ollutkaan täällä Pohjanmaalla.

Mutta junan lähtiessä liikkeelle hän ilmestyi taas vaunusillalle, mielihyvin silmäillen valaistua kaupunkia, jonka ohi juna vaivaloisesti jytisi. Sehän olikin komea kaupunki somine ympäristöineen!

Mutta kun juna suuren, mahtavan sillan yli mentyä kääntyi kaarella pohjoista kohden, puhalsi vastaan vihainen, pureva tuuli, joka tarttui poskipäihin kuin rauta. Ja pakkaneenkin tuntui kiihtyvän. Kiskot naukuivat ja valittivat, ja taivaalla vilkkuivat ja hyppelivät kirkkaat tähdet kuin vilussa nekin.

Hän vetäysi vaunuunsa, sytytti tupakan, hykerteli käsiään ja sanoi itsekseen:

— Onpa... onpa raitis tuuli tuolta pohjoisesta... Ja hetken kuluttua:

— Se oli Pohjolan tervehdys... niin jäisen kalsea.

Ohi mennessään antautui junailija puheisiin.

"Nyt sitä ollaan viimeistä taivalta katkaisemassa", hän sanoi Waltterille.

"Niinpä ollaan. Vahinko vain, että on näin pimeä, ettei näe ympäristöä... Mutta kyllä tuntuu tuuli olevan tuima täällä Perä-Pohjolassa... Kuinkahan kipakka lieneekään Lapissa!"

"Vai Lappiin asti herra matkustaa! Olen minäkin kerran käynyt Kittilän kirkolla."

"Olette täältä Perä-Pohjolasta kotoisin?"

"Täältä olen Oulun paikoilta."

He pääsivät keskustelun alkuun, ja junailijalla oli paljon kertomista näistä pohjoisista oloista. Tiesi hän selittää Lapinkin elämää.

"Kyllä siellä nuori mies toimeen tulee, kun oppii porolla ajelemaan eikä kursaile, jos yösiija sattuu kolkompi", sanoi hän.

"Täytyy tottua."

Waltterin valtasi omituinen tunne, joka ei ollut iloa eikä surua; se oli kummallista uteliaisuuden ja pelon sekaista kuisketta, joka piti sydäntä rauhattomana. Hänestä tuntui niinkuin veturi ei tahtoisikaan

oikein tehtäväänsä toimittaa, niinkuin vaunutkin olisivat vastahakoiset menemään tänne nietoksien ja vihaisen viiman keskelle...

Hän rohkaisi mieltään, veti naapukan korvilleen ja työntyi vaunusillalle. Tuuli oli nurja, ja vauhti viskoi hänen silmilleen lumihuutaleita. Kuu oli noussut, ja hän näki kahden puolen tasaisia, ikäviä maisemia, pientä kuusikkoa, joka näytti häpeävän surkeuttaan. Hänestä tuntui kuin vaivaisen, lumen peitossa olevan metsän läpi jo vilkkuisi viheliäisyys, kylmä ja nälkä, ja kuin tämä ympäristö olisi vain valju kuva siitä surkeudesta, johon hän oli menossa...

Mutta juuri silloin kiljui veturi, hihkaisi oikein voimiensa takaa, ja samassa vaivaiset metsät katosivat ja juna kiiti vankan kylän läpi, jysähti sillalle ja yli viuhahti. Waltterin alakuloiset ajatukset katosivat kuin tuuleen, ja suuri repäisevä tunne täytti hänen sydämensä...

— Tämä on sitä suurta Pohjolaa! — hän ajatteli.

Tuntui kuin vauhti enenisi, mitä likemmäksi maan pohjoisinta asemaa päästiin, — niinkuin olisi veturi koonnut viimeiset voimansa puskeakseen vauhdilla keskelle kinoksia ja tulenpalavaa pakkasta...

Hän näki edessään leveän, lumisen joen rannalla kaksi kaupunkia kuun kalpeassa valossa. Sieltä tuikkivat tulet ja pohottivat korkeat valkoiset kinokset. Tikoitettua tietä ajoi hevosia kahtaanne päin — olihan täällä liikettä niinkuin muuallakin. Samanlaisilta näyttivät ihmisetkin. Ei hän tavannut yhtään lappalaispukua, hyvinpuettua kansaa vain, joka haastoi selvää suomea...

Kaikki alakuloiset ajatukset katosivat, ja ennakkoluulot häipyivät. Hän antausi puheisiin, tiedustellen yhtä ja toista tulevasta matkastaan. Ei kukaan pelottanut, kaikki sanoivat: "Jaa... sinne menee, että vinkuu... hevoskyydillä ensin, porolla loppumatka..."

Hän otti ajurin ja ajoi kaupunkiin, jonka ainoassa ravintolassa aikoi levähtää yönsä ja varustautua tulevaa matkaa varten.

II.

Tähän asti hän oli matkustanut hevoskyydillä, vaikka viimeinen taival olikin ollut aivan ummessa. Kulku oli ollut uuvuttavan hidasta, kun hevonen kahlasi verkkaan lumessa, taival tuntunut pitkältä kuin iankaikkisuus, ja vähävälillä hän oli kärsimättömänä kysynyt kyytimieheltä:

"Joko olemme puolivälissä taivalta?"

"Olisi jo aikaa oltu, mutta tämä viimeinen näyrä sää peitti jäljen ja pani paksulta lunta."

Palellutkin oli, sillä pakkaneen oli edessä yhä kiihtynyt.

Oli vihoviimein päästy lappalaisen asuntoon, joka oli rakennettu kahden pitäjän keskipalkoille. Siitä tuli porokyydin alkaa.

Mielihyvän tunne täytti hänen sydämensä hänen työntyessään kotaan ja nähdessään ihmisiä istuvan tulen ympärillä kiehuvaista padasta poronlihaa urkkien. Hän oli mielikuvituksessaan usein kuvaillut lappalaisten elämää, mutta todellisuus näytti nyt aivan erilaiselta. Mutta ollen rohkea ja puhelias hän toivotti hyvää ehtoota ja kysyi, saisiko kahvia.

Kodassa olijat katselivat uteliaasti susiturkkiin kääriytynyttä uljasta nuorta miestä ja tarjoutuivat häntä auttamaan. Hän riisui turkkinsa, pudisti sen kauluksesta huurretta, haki savukelaatikkonsa ja pani tupakaksi. Isäntä tarjosi hänelle lieden äärestä oman paikkansa, johon hän huolettomasti heittäysi pitkäkseen.

Hänen viimeinen kyytimiehensä oli taivalta tultaessa kertonut tämän lappalaisen, Lassi Holsterin, elämästä. Upporikas kuului olevan, ja pojillakin oli omat pororaitionsa. Kaksi nuorinta poikaa oli vielä isän luona.

"Tämä Lassi Holsteri se juuri on eteläisimpiä lappalaisia. Näillä mailla hän enimmäkseen porokarjoineen oleskeleekin", oli kyytimies viimeksi sanonut.

Ja heidän alkaessaan lähestyä kotaa hän oli lohduttanut:

"Kyllä siinä kodassa ruokaa on ja juomaa, ja mitä ihminen tarvitsee. On tämän kautta monta herraa mennyt talvella ja kesällä. Olen minäkin tähän ennen yhden herran kyydinnyt..."

Waltteri oli asettunut turkkinsa päälle ja loikoi siinä tulen ääressä jäseniään lämmitellen. Emäntä toimitti hänelle pian kahvia, johon oli sekoittanut poronjuuston viipaleita.

"Oletteko kaikki tähän perheeseen kuuluvia?" kysyi hän, ympärilleen katsellen.

Lassi Holsteri kertoi:

"Nämä kaksi miestä tässä minun vieressäni ovat suomalaisia, naapuripitäjästä, Ovat tässä vain matkansa varrella levähtämässä niinkuin sinäkin. Tuo tuossa on minun vaimoni, ja tämä on nuorin poikani."

Nuori metsäherra katseli kysyvin silmin jokaiseen. Isäntä oli pienoinen, kuivettunut, pikkusilmäinen äijänkäpy, naama kuin parkittu. Emäntä oli nuoremman näköinen, eivätkä hänen kasvonsa olleet niin kulmikkaat kuin isännän. Nuorin poika oli vikkela kuin orava, kymmenvuotias. Nuo kaksi suomalaista tunsivat helposti kasvojen muodosta, vaikka hekin olivat pukeutuneet lappalaiseen tapaan. Mutta emännän vieressä istui nuori lappalaistyttö, jonka kasvoja Waltteri ei ollut nähnyt, sillä ne olivat aina pois päin käännettyt. Pitkä, musta palmikko näkyi kuitenkin, ja sivulta päin vähän punaista poskea...

Isäntä ei ollut maininnut tytön nimeä, vaikka oli esitellyt muut kodassa olijat. Minkähäntähden?

Waltterin teki mieli kysyä, kuka tyttö oli, mutta hän hillitsi kuitenkin uteliaisuutensa ja tiedusti sen sijasta:

"Kuinkahan minä nyt tästä edespäin pääsen matkaani jatkamaan? Poron pulkassa en ole koskaan istunut, eikä minusta taida olla kovin pitkälle taipaleelle hiihtämäänkään."

"Ovat tästä päässeet muutkin herrat, Lappiin päin pyrkiessään", lohdutti isäntä. "Mutta tottakai sinä levähdät ennenkun taipaleelle lähdet?"

"En ole väsynytkään", vastasi hän, vaikka tunsikin kankeaa uupumusta jäsenissään. Hän oli tottunut hienostuneihin tapoihin eikä ollut koskaan tuntenut tai nähnyt todenteolla rahvaan elämää, joten häntä tämä kummallinen ympäristö oudostutti ja vieraannutti. Mutta tännehän hänen mielensä oli palanut, tänne ollut semmoinen kummallinen veto, etteivät mitkään pelotukset lannistaneet... tänne leivättömään Lappiin, pakkasten ja susien kotomaahan... Hänen täytyi olla mies, kestää kuin mies ja mukaantua... vaikka mihin...

Ja palautuen huolettomuuteen, joka oli hänen luonteensa pohjapiirre, hän tarttui savukelaatikkoonsa ja tarjosi siitä jokaiselle.

Mutta ojentaessaan laatikon outoa tummatukkaista tyttöä kohti hän osui tarkemmin silmäämään hänen muotoaan. Kasvot olivat tavattoman kauniit ja säännölliset, ja poskien puna hienoa kuin silkinen sametti... Hipiäkin oli valkoinen ja sileä, huulet kuin mansikat ja hampaat aivan verrattoman tasaiset ja valkoiset...

Tyttö otti ujostelematta savukkeen, sytytti sen pään tulessa ja alkoi tuprutella sauhuja.

Waltteri pani merkille, että tytön käsi oli hyvinmuodostunut, valkoinen ja puhdas, ja että oikean käden pikku sormessa oli jouhinen sormus.

"Kas Eilaakin, kun polttaa!" huudahti samassa kymmenvuotias poika ja alkoi sitten hänkin vieraalta tupakkaa pyytää.

"Saako hänelle antaa?" kysyi Waltteri isään kääntyen.

"Ka, anna hänelle vain tuliaisiasi", vastasi isä välinpitämättömästi.

Poika sytytti hyvillään savukkeen ja virkkoi: "Menneentalvellisella herralla oli paksumpia." Talonisäntä, joka häntä oli kyydinnyt, tuli samassa ulkoa puhellen:

"Pakkanen tuntuu kiihtyvän... ja taivaan valkeat palavat kuin tulessa... Pitää tästä panna paluumatkalle... jos olisi poro, niin pian tästä laskisi rantamaille..."

Hän alkoi valmistautua matkaan arvelleen:

"Olisi yöpyäkin sopinut, vaan ei käy jättäminen hevosta seisomaan pakkaseen."

Kodassa lieden ääressä tuntui lämpöiseltä. Poronjuustokahvi, joka oli väkevää ja mustaa kuin terva,

maistui Waltterista ensin äitelältä ja karvaalta, mutta lämmitti hyvin ja virkisti mieltä. Hän joikin useita kupillisia ja kiitellessään sanoi:

"Tässä on nyt ensimmäinen ateria näillä mailla ja tämänlaisessa tilassa... Hyvää on, kyllä tässä elämään pääsee..."

Illepana, kun hänkin oli syönyt aika annoksen poronlihaa, hän kysyi isännältä:

"Mutta kenet minä saan oppaaksi ja kyytimieheksi tälle seuraavalle taipaleelle, joka kuuluu olevan niin pitkä ja taloton...?"

Hetken mietittyään aloitti isäntä ikäänkuin omia ajatuksiaan ääneensä jatkaen:

"Sitä minä tässä jo olen heti tultuasi ruvennut miettimään, miten parhaiten matkaasi pääsisit jatkamaan. Veres tässä kyllä on jälki — nuo miehet ovat sitä tämän viimeisen näyrän sään jälkeen tulleet, — mutta ei sitä hyvä oudon ole osata, kun ei maita tunne eikä merkkiä tiedä ottaa tunturien huipuista. Minun ei sallisi aikani lähteä, ja tuo poikakin on vielä nuori — jos eksymään sattuisi. Mutta hyvä ajokas on minulla lainata... Tuo Eila se on sinne päin aikonut lähteä... Jos lähtee, ja kun hänen peräänsä porosi panet, niin jo perille kostut, saavuttakoon vaikka kehnokin ilma... Eila tuntee näillä paikoin ja muuallakin kaikki kulkutiet, ja hänellä on myös sellainen ajohärkä, että jo taival katkeaa."

Isäntä loi puhuessaan Eilaan kysyvän silmäyksen, samoin kuin Waltterikin.

Waltteri tuli nyt vielä tarkemmin katsoneeksi Eilaan. Hän huomasi, että Eilalla oli sievä suu, ja tavattoman valkoiset ja tasaiset hampaat välkkyivät kuin helmet huulten mennessä hymyyn. Eila katsoi veitikkamaisesti Waltteriin ja sanoi nauraen: "Jos olette yhtä huono porolla ajaja kuin sekin herra, joka Norjasta kerran ajoi perässäni, niin... hän ei pysynyt pulkassa ollenkaan. Mutta hän tosin olikin lyhyt ja lihava kuin pallo, ja te olette pitkä ja siro kuin korpikuusi..."

"No, minä kuitenkin koetan pysyä pulkassa", vastasi Waltteri yhtyen muiden nauruun.

Hetken kuluttua, kun Eila oli poistunut poroan katsomaan, kysyi Waltteri isännältä:

"Kuka hän on, tuo Eila? Kenen tytär? Onko lappalainen? Ei hän näytä lappalaiselta..."

"Sanotaan olevan sen kuuluisan Kiveliön kävijän tytär. Liekö sitten hänen vai kenen, en tiedä."

Sen enempää ei isäntä selittänyt.

Waltterille tehtiin kodan parhaalle paikalle vuode, pehmoisille, liukkaille porontaljoille. Hän veti lämpimän sudennahkaisen turkkinsa ylleen ja päätti nukkua ja unohtaa koko muun maailman.

Mutta kun kotaan oli tullut hiljaisuus, alkoi hänen mielikuvituksensa mellastaa kuin öinen kyöpelä.

Mikä oli ollut se kumma halu, joka oli ikäänkuin rautakouralla vetänyt häntä tänne Pohjolaan? Mikä oli saattanut hänet jättämään kotinsa ja vanhempansa ja tarjotun viran Etelä-Suomessa? Olivatko syynä ne kertomukset, joita täältä oli kuullut, tästä kummallisesta, suurenmoisesta ja satumaisesta luonnosta ja tästä lumotusta ilmasta? Hän ei saanut selvää tunteistaan. Sen vain tiesi, että mieli tänne teki, halu seikkailuihin ja outoihin oloihin. Hän oli nauttinut kaikesta matkan varrella: vuorisista maisemista, kuun loistosta, revontulten loimusta ja yhä kiihtyvistä pakkasesta.

Hän ei vielä ollut katunut lähtöään eikä ollut koti-ikävä vaivannut. Niinhän se vielä oli maailma täällä kuin muuallakin Suomessa. Samoja männiköitä ja maita, hyvin rakennettuja kyliä joen varrella ja ystävällisiä ihmisiä. Mutta vuoret olivat niin tavattoman laajoja ja korkeita alastomine lakineen ja lousikkoina kylkineen. Ja kummallinen hämärä oli aina, aamuhämy kiinni iltahämyssä...

Ei hänellä nytkään ollut mitään valittamista eikä vaikeroimista vastoinkäymisistä. Ei niin mitään! Olihan hän Evollakin ollessaan ja tehdessään toveriensa kanssa retkiä sydänmaalle päin usein yöpynyt likaisempaankin paikkaan...

Lapin taivas... revontulet palamassa... poro juoksee, jotta koivet naksuu... ja pureva pakkaneen on... sitä oli hän mielessään kuvaillut veltoina sumuisina päivinä Helsingin katuja kävellessään.

Ehkäpä nyt näkee senkin, saapi oikein syliin ottaa ja kouralla tunnustaa...

— Eila, — jatkoi hän ajatuksiaan. — Eila! Mikä nimi se lienee? Kai lapinkielinen, ja sievältä se korvissa tuntuu. "Kiveliön kävijän" tytär... Kuka lieneekin, mutta kaunis on, hurja kuin synti...

Ja vaikka hän ummisti silmänsä ja koetti ajatella erästä toista kuvaa, joka oli jäänyt hänen mieleensä siellä suurkaupungin vilinässä, pyrki Eila sittenkin sen viereen. Se toinen oli kyllä sievä ja siro ja lahjakas, mutta ei ollut hänen vartalonsa niin muhkea, ei tukkansa niin tumman kiiltävä, eivätkä hampaat välkkyneet niin kauniisti ja suloisen, viehättävän puhtaasti. Sen toisen hampaiden lomissa vilkkui kultakiilto, ja huulien puna oli veretöntä ja ikäänkuin pois kulunut... Mutta Eilalla oli kuin... ei hän muistanut koskaan nähneensä niin sievää suuta eikä niin kauniita, tasaisia ja valkoisia hampaita...

Mikä ääretön sulo saattoi mahtua yhteen ainoaan naisen muotoon!

Ja yön hiljaisuudessa muistui hänelle mieleen, millä häntä toverit kiusasivat, kun he erojaiskekkereillä istuivat Ylä-Kämpissä Helsingissä. He olivat sanoneet, että kyllä käy hänelle niinkuin kaikille muillekin, jotka sinne Lappiin päin ovat menneet... että rakastuvat... ja sittenkun lapsilauma alkaa lukuisammaksi tulla... niin menevät avioliittoon...

Häntä melkein nauratti. No, hutikassahan siellä kaikki olivat... Mitäpä niistä, päihtyneitten laverruksista...

Mutta hän ei vain saanut unta. Muut nukkuivat. Eila nukkui aivan lähellä. Hän oli kuulevinaan tytön hengityksenkin, eikä hän saanut tämän kuvaa pois mielestään. Hänen vilkas mielensä kuvaili jo, kuinka he poroilla ajoivat halki avaran tunturimaailman... Eila edellä, hän perässä... Eila lauloi. Taivaalla tähdet hyppelivät, tunturien päällitse loimusivat revontulet, ja vaarojen rinteillä näkyi porolaumoja...

Hän heräsi haaveistaan, kun kodassa olevat hännättömät porokoirat karkasivat äristen ja kimakasti haukkuen ovelle...

"Huuti siellä, Tira ja Muju", ärähti niille isäntä, joka samassa heräsi.

"Liikkuiko siellä ulkona joku?" tiedusti Waltteri.

"Meni tästä sivu Raitio-Juoso Yllästunturille", vastasi isäntä, komensi vielä kerran koiriaan ja asettui levolle.

Puoliyön jälkeen Waltterikin nukahti, mutta levottomaan uneen.

Hän heräsi siitä, että Eila seiso i hänen vieressään, kosketti olkapäähän ja sanoi:

"Jos minun matkassani lähdette, niin herätkää juomaan kahvia."

Eilan ääni oli kirkas kuin kristalli, ja kun ei hänellä ollut lakkia päässään, näki Waltteri hänen pitkän mustan palmikkonsa ulottuvan lanteille. Hän näytti olevan herttaisen hyvällä tuulella, aamuvirkkuna, suu ja silmät hymyssä.

Waltteri hieroi silmiään oikein nähdäkseen, kirposi sitten ponnahtaen ylös reilusti ja kehaisi:

"No vaikka heti minä olen valmis..."

Sillä välin kun isäntä valmisteli Waltterille poroa valjaisiin, antautui hän puheisiin Eilan kanssa.

Oliko pitkä taival? Oliko taloton? Kuinka kauan suunnilleen viivyttäisiin välillä?

"On matkaa, on taivaltakin, mutta puolivälissä on kota. Tämmöisellä pakkasella katkeaa taival hopusti, sillä minulla on tulinen ajokas, joka samalla tuntee tämänkin tien."

"Mutta jos minä en pysy pulkassa... putoan pois, jään nietokseen ja poro karkaa", epäili Waltteri ja loi Eilaan pitkän kysyvän katseen.

"Kyllä aika mies pulkassa pysyy... noin siro ja notkea mies vallankin", nauroi Eila. "En ole kuullutkaan, että mies pulkasta putoaisi..."

"Vai ei ole Eila semmoista kummaa kuullut", sanoi Waltteri ajatuksissaan, ja hänelle tuli villi halu lähestyä Eilaa ja suoraa siinä hänet syliinsä...

Hän hillitsi itsensä kuitenkin ja kysyi sen sijaan:

"Tuleehan Eila aina kirkonkylään asti?"

"Niille paikoin minä tulen, vaan kyllä te jo Karhu-Jaakon kohdalta osaatte, kun jällelle opastan..."

Waltteri oli noussut seisomaan ja alkoi järjestellä pukuaan.

Eila katsoi häntä kauan ja pitkään ikäänkuin joka jäsenen olisi tahtonut nähdä ja jokaista poimua

hänen vaatteistaan tunnustaa.

"Minäpä olen nähnyt teidän näköisenne miehen kerran ennen", sanoi hän samassa äkkiä Waltterille juuri silloin kun tämä alkoi silitellä hiuksiaan.

"Missä Eila on nähnyt?" tiedusti Waltteri uteliaana.

"Enpä sano. Mutta kaukana se on täältä." Ja veitikkamainen hymy leikki hänen huulillaan, kun hän samassa poistui kodasta, sanoen menevänsä ajokastansa valjastamaan.

Waltteri katsoi pitkään hänen jälkeensä.

— Ei ikipäivinä hän ole lappalainen... senhän näkee ruumiin muodostakin ja erittäinkin kasvoista... ei hän ole suomalainenkaan... eivät suomalaiset ole noin kauniita.

Kun Waltteri tuli ulos kodasta, puettuna rukkaan ja paulakenkiin, — sillä turkkinsa ja muut kapineensa täytyi hänen jättää jälestäpäin tuotaviksi, — oli vielä varhainen aamu, saattoi olla yökin, sillä millään taivaanrannalla ei päivän vinkkaa näkynyt. Mutta keskitaivaalla roihusivat revontulet, paloivat kuin ilmiliäkissä ympäristöä valaisten. Lumi narisi ja naukui jalkain alla, ja viima tuntui poskipäihin tarttuvan.

Lassi Holsteri seisoj poronsa luona, jonka Waltteria varten oli valmiiksi valjastanut. Hän alkoi neuvoa miten ajaa... miten temmata hihnasta ja miten pulkassa istua. Lopulta hän hiljensi äänensä supatukseksi ja menen hyvin likelle Waltteria kertoi kuiskaamalla:

"Se on Kiveliön kävijän tytär tuo Eila... sitä ei ole kastettu eikä se ole ripillä käynyt. Kuuluu nyt olevan isäänsä hakemassa. Mutta kyllä hän sen vuoksi oikeaan viepi..."

"Kuka on sitten tuo, jota sanotte Kiveliön kävijäksi?" tiedusti Waltteri kummissaan.

"Ka, mistä minä tiedän. En muuta nimeä ole kuullut. Eikä hänestä kukaan muukaan tiedä mistä on. Ei hän kuulu olevan missään kirjoissa. Metsissä on ja elää kesät, talvet... suvet, pakkaset..."

"Ja Eilako olisi hänen lapsensa?"

"Niin on sanottu, ja niin sanoo Eila itsekin..."

Samassa tuli Eilakin ulos kodasta. Pitkä puukko riippui hänen vyöllään, ja neljän tuulen lakki oli mukavasti kallellaan oikealla. Waltterista näytti niinkuin hänen silmänsä olisivat tulta iskeneet, kun hän kävi poronsa luo.

Lassi Holsteri talutti poronsa kodan luo, toimitti Waltterin valmiiksi pulkkaan istumaan, antoi hihnan käteen, opasteli vieläkin ja neuvoi.

Mutta Eila talutti poronsa sille tielle, joka lähti kodan luota suoraan koillista kohden, opasti järeille ja hihkaisten hyppäsi pulkkaansa.

Silloin hellitti Lassi Holsteri poronsa, jota oli sarvista pidättänyt, ja pyrynä se karkasi Eilan poron jälkeen, jotta pulkka kohona hyppeli...

Pakkanen tuntui yltyvän, tähdet hyppelivät paikasta toiseen ikäänkuin lämmintä hakeakseen, ja revontulet roihusivat valjuina... Aamun vinkkaa ei vielä näkynyt... Lassi seisoj hetken kodan edessä, mutta kun Eilan poron kello lakkasi kuulumasta, meni hän sisälle ja arveli:

"Hyvinpä he näyttivät menevän. Notkea se olikin tuo herra... niinhän hän pysyi pulkassa kuin olisi ennenkin siinä istunut."

III.

Suuren, korkean tunturin puuton ja luminen laki välkkyy kuin hopeoitu kupooli revontulten ja tähtien valossa. Näyttää kuin siitä irtaantuisi loistavia kipunoita, jotka räiskien hajoavat kylmään avaruuteen. Taivaan rannat palavat kuin liekeissä, ja kummallisia valjuja, kalpean kellertäviä valonvinkkoja syytty ja sammuu taivaan laella...

Tunturin kuvetta hiihtää yksinäinen mies kontti hartioilla. Hän on tavallista vankemman kokoinen. Kasvoista ei näy muuta kuin suuret loistavat silmät, sillä muu osa on huurteen ja tuuhean parran peitossa. Näyttää hänen hiihdostaan, että hän on tottunut suksimies, niin vikkelaan välttää hän eteen sattuvat tunturin rotkot ja kiertää äkkijyrkät louhikot. Myötäleissä hän päästää suksensa täyteen vauhtiin, taitavasti kiertäen puut ja syvimmat kuilut.

Hänen pukunsa on omituinen yhdistelmä lappalaisen ja suomalaisen asusta, mutta puukko, joka riippuu leveässä nahkavyössä, on paljokaikumpi kuin lappalaisilla ja kokonaan luisessa tupessa. Päässä on hänellä laaja, pyöreä sudennahkainen lakki, jonka alta näkyy mustia hiuksia. Pitkä pyssy on hartioilla, ja sompasauvojen yläpäissä on kiiltävät keihäät.

Saavuttuaan aukealle pohjukalle tunturin kupeelle hän seisahtuu ja ikäänkuin nuuskii ilmaa joka suunnalle katsellen. Jostakin alhaalta laaksosta hän on kuulevinaan poron kellon kalkkaisevan, mutta ääni häipyy pakkaseen ja kivieliöön, joten siitä ei saa selvää.

Hän työntää menemään myötälettä alas, joka jyrkkenee, mitä lähemmäksi laakson pohjaa tulee. Ja vaikka keli on huono — pakkasen purema vitihanki — saavat sukset jyrkimmillä rinteillä vihaisen vauhdin. Tanakkana kuin olisi kiinnikasvanut suksiin seisoo mies ja näyttää nauttivan enenevästä vauhdista...

Hiljaisena ja yksinäisenä on koko ympäröivä kivieliö, kuin tainnoksissa. Ei elävää olentoa näy. Ei pyrähdä lintuparvea lentoon; ei näy lumessa viekkaan, vaanivan ahmankaan jälkiä. Taivaalta välistä revontulten syttyessä ja sammussa tunturien taakse kuuluu rätinää ja hienoa sähinää...

Mutta mies hiihtää varmaa suuntaa kohti suoraan etelään, eivätkä näytä hänen jättiläisjäljenteensä vielä vähäkään hiihdosta väsyneiltä.

Hänen päästyään poikki korven, joka on laakson pohjassa ja jossa tiheä varvikko on tehnyt kiusaa hiihdolle, alkaa maa taas kohota, samalla kun puut ja pensaat harvenemistaan harvenevat. Siinä nousee taas edessä puuton, korkea vaaran laki, jonka ylintä huippua kohden hiihtäjä näyttää pyrkivän. Aamun ensimmäinen kajastus pohottaa jo eteläisellä taivaanrannalla, kun hiihtäjä pysähtyy laen huipulle. Taas silmäilee hän ympärilleen, nuuskii ja vainustelee ikäänkuin jotakin hajua sieraimiinsa hakien. Ja hän tuntee hajun ja höpisee itsekseen: "No suunnillepa minä osasin." Hyvin kaukaa näyttää toisen vaaran laidasta nousevan savua, jota hiljainen tuulen henki kuljettaa pohjoiseen päin, vaarojen laelle sitä kooten.

Hiihtäjä pistää uuden mallin poskeensa, korjaa suksensa varpaallisia ja potkaisee menemään myötälettä alas siihen suuntaan, jolta on tuntenut savun hajun vastaansa tuoksahtavan.

Yksinäistä hiihtäjää sanotaan Lapissa Kivieliön kävijäksi, eikä hänelle muuta nimeä kukaan tiedä. Nyt hän on matkalla Norjasta ja suuntaa kulkuaan lappalaisen Lassi Holsterin kodalle.

Poromiehiä on kokoontunut Lassi Holsterin kotoon, niin että se on ahdinkoon asti väkeä täynnä. Jalkaniekkakahvipannuja on tulella useita, ja iso musta pata, täynnä kiehuvaa poronlihaa. Miehet juttelevat minkä mitäkin. Puhelevat tästä pakkastalvesta, ja joku tietää kertoa sydäntä särkeviä tapauksia kaukaisimmasta Lapista, missä on ihmisiä paleltunut kuoliaaksi pakkasen käsiin.

"Eikö lie jäänyt sille tielle Kivieliön kävijäkin, koska ei ole näillä mailla näkynyt kaikkena talvena", sanoo muuan mustapartainen pienehkö mies, poromies hänkin, mutta ei lappalaisen puvussa.

"Tuskinpa vain. Onhan se välisti ennenkin ollut talvikaudet kateissa, on vuosikausia, ja taas ilmestynyt kuin tunturista", arvelee siihen toinen mies.

Ja kun kerran on tullut puhe Kivieliön kävijästä, alkaa siinä kukin muistella kuulemiaan ja näkemiään.

"Mutta siitä ei ole tullut tietoa, mistä se sen Eilan oikeastaan on saanut. Inarissa minulle kerrottiin, että Norjan puolelta on lapsen varastanut tai ryöstänyt, vaan ei ole siitäkään sen selvempää tullut eikä otettu, vaikka lienee tuon aikoinaan kuullut vallesmannikin", kertoo muuan.

"Niin olen minäkin kuullut, mutta kuullut olen toisenkinlaisen tarinan. On puhuttu niinkin, että hänellä on vaimo ja perhe Norjan puolella ja että Eila on kuin onkin hänen oikea lapsensa..."

"Olen minäkin sitä kuullut..."

"Ja ettei hän itsekään ole kirjaton, vaan jolloinkin nuoruudessaan on päässyt karkuun jostakin linnasta, johon ikuisiksi oli tuomittu..."

"Onhan hänestä jos minkälaista kertomusta. Olkoonpa mikä hyvänsä, vaan tarkka on pyssymies, semmoinen, ettei uskoisi, jos ei omin silmin olisi nähnyt..."

Vanha lappalaisukko, joka tähän asti oli ollut ääneti, alkoi hankin nyt puhua:

"Tuhansien porojen hengestä saamme olla kiitollisia Kiveliön kävijälle, sillä kymmeniä ahmoja, porojemme verivihollisia, ampuu hän vuosittain..."

"No se kyllä on tosi..."

"Eikä jouda siinä ahma-irvistelijä länkkyyään lyömään, kun Kiveliön kävijä jälille osuu... Ja ei se mies kenenkään rauhaa häiritse..."

"Ei vainkaan. Yövyppäs kuusen juurelle tulipalopakkasessa, vaikka talo on vieressä..."

"Niinhän hän tekee..."

"Joo. Aina hän näyttää karttavan ihmisiä ja ihmisasuntoja..."

"Siinäpä sen näkee, ettei sillä ole oikein puhdas tunto. Ja miksi ei kenellekään puhu, vaan aina miesjoukossakin istua toljottaa äänetönnä maahan katsoen..."

"Se on hänen luontoaan."

Muuan nuori lappalainen kertoo:

"Minä sen kerran näin Kiveliön kävijän kesäasunnon. Vaan en ole hänestä kenellekään huolinnut kertoa."

"No minkälainen oli?" kysyttiin monesta suusta.

"Oli se vähä kummahko, ja aivan sattumalta sille jouduin. Toissa kesänä se oli. Menimme Torasjärvelle kalan pyyntiin, ja minun juolahti mieleeni, että menen yli Karhujupukan laen, jotta jos sattuisi kohtaamaan haukan pesiä... Karumallinen vaara se onkin, se Karhujupukka... Onko teistä kukaan sen laella käynyt?"

Ei ollut kukaan käynyt. Karhujupukan seutuvilla eivät porotkaan viihtyneet, se kun oli huono jäkälämaa, ja sen vuoksi oli vanhojakin miehiä, jotka eivät olleet käyneet Karhujupukalla.

"En minä semmoista vaaran lakea ole ennen enkä jälkeen nähnyt. Suuria paasia päällekkäin poikittain ja pitkittäin, ja semmoisia pimeitä vinkaloita ja loukkoja, että oikein vistottaa, kun menee. Minä yhtä solaa myöten kävelen ja luulen, että se toisessa päässä aukenee, niin ei muuta kuin sola alkaa kaveta ja painua syvemmälle ja pimenemistään pimetä... Vähän matkan päässä sola aukeni ja siinä istui tulen ääressä Kiveliön kävijä kaloja paistellen..."

"No voi saakeli... ei olla kuultukaan..."

"Minäkin säpsähdin ja ajattelin, että mitä tuo vielä tekee, vaan ei ollut milläänkään... Ei kysynyt, mihin olen menossa tai mikä minut sinne johdatti... Arveli vain, että 'sinä taidat olla sen Jouvilappalaisen poika'. Vastasin, että 'se minä olen ja lähdin tänne kotkan pesiä hakemaan'..."

"No mitä hän siihen?"

"Ei muuta kuin sanoi, että Tievavaaroilla hän oli nähnyt keväällä kotkia... Enkä minäkään sen enempää tiedustellut, vaan läksin samaa tietä takaisin... Mutta en ole kenellekään kertonut. Ajatellut olen, että jos pahana pitää, niin minkä vielä tekee..."

"Eipähän ollut meillekään milläänkään, kun kerran kohtasimme sydäntalven aikana hänet Saivovaaran kupeelta kuusimajasta nukkumasta. Antoi ryyppyä, ei muuta."

"Siivohan se on mies."

"Niin näyttää, mutta on sillä semmoista villiä kiiltoa silmissään, että enpä minä hänen vihollisensa tahtoisi olla..."

Niin miehet siinä kahvia juodessaan aamuvarhaisella juttelivat... Oli Lassi Holsterin emäntäkin kuunnellut miesten puheita ja sekausi kysymään:

"Sattuiko siellä kuulemaan uudesta metsänhoitajasta mitään, joka tästä ennen joulun pyhiä meni?"

"On kuultu. On nähtykin", tiesi muuan nuori poromies, joka oli talokkaan poika, mutta talvisin hiihteli poroissa.

"Ne tästä Eilan kanssa lähtivät. Sanoi, ettei hän koskaan ennen ollut poron pulkassa istunut..."

"Mainio mies näyttää olevan. Jos sen tapaisena pysyy, niin ei semmoista herraa ole Lapissa koskaan käynyt... Minäkin kun menin luppokirjaa pyytämään kruununmetsään, niin sanoi, että ota sinä vain ajoporoillesi lippoja mistä saat... ja antoi sikaarin vielä... Hauska mies kerrassaan... Ja taitaa olla aika vekkulikin... Kovin se oli ollut tuttavana Eilan kanssa... vaikka mitäpä se meihin kuuluu..."

"Eipä vain kuulukaan", myönsivät toiset, mutta Holsterin emäntä arveli:

"Niin minustakin näytti silmistään se herra, että kyllä se mies monen tytön pään pyörälle panee..."

"Komea on mies. Ja minulle kertoi, että hyvin hän täällä viihtyy eikä kaipaakaan suureen maailmaan ollenkaan."

"Taitaa olla hyvin varakaskin", puhui Lassi Holsterin emäntä kiitellen. "Kun Lassi hänelle lainasi poron, tässä kun Eilan kanssa lähtivät, niin ei ollut mitään puhetta kyytipalkasta, mutta sitten kun Säikkärä-Mikon matkassa lähetti poron takaisin, niin Lassille kivan kyytipalkan oli Mikolle matkaan pannut ja minulle kaksi koreaa päähuiivia ja pojalle tuossa puserovaatteen... Ei ole tästä niin hyväntahtoista herraa ennen Lappiin päin mennyttä..."

"Mitä se hänen varoissaan tuntuu!"

"Karhu-Jaakko sanoi Eilallekin antaneen kulta-'minnen'. Sormessa oli Eilalla ollut."

Niin oltiin juttelemassa, kun kotoon samassa työntyi Kiveliön kävijä, hiukset ja hartiat valkoisen huurteen peittäminä.

"Terve taloon!" sanoi hän jymisevällä äänellä ja alkoi vähentää painoa hartioiltaan.

Vaikka Kiveliön kävijää ei ollut niillä seuduilla nähty pitkään aikaan, ei kukaan kysynyt mistä päin hän tuli. Lassin emäntä vain toimitti vierasta tulen ääreen ja kahvia tarjotessaan sanoi:

"Näkee tuotakin miestä taas pitkästä ajasta."

"Eipä ole tällä lumella Kiveliön kävijää näissä maissa näkynyt", uskalsivat muutkin jatkaa.

Kiveliön kävijä näytti tällä kertaa puheliaammalta kuin ennen ja ikäänkuin vapautuneen juroudestaan, sillä saatuaan partansa puhtaaksi kuurasta sanoi hän melkein iloisesti:

"Norjassahan näkyi aika niin hupaisesti kuluva. Olin siellä valaksen pyydyssä..."

Siihen hän kuitenkin pysähtyi kertomisensa, ja näytti kuin hän olisi katunut avomielisyyttään. Kasvoille ja silmiin ilmutui entinen jurous, eikä kukaan tahtonut sen enempää udella, sillä tiedettiin jo vanhastaan, ettei hän mitään kyselemällä kertonut.

Nyt, kun hän oli riisunut peskinsä, tuli hänen tavattoman vankka vartensa paremmin näkyviin. Rinta oli leveä ja kaareva, ja kylkiluut pohottivat puseron alta kuin ammeen vanteet. Kämmenet olivat leveät ja karvaiset kuin karhulla, ja käsien ranteet kuin tavallisen miehen haukiset. Pitkässä mustassa parrassa näkyi joitakuuta valkeita jouhia, jotka kuitenkin vain kaunistivat kokonaisuutta. Hänen ollessaan omiin ajatuksiinsa vaipuneena ei hänen katseessaan näkynyt jälkeäkään metsissä elävän raa'an miehen villistä ilmeestä; pikemmin niissä kuvastui mietiskelevän ja surullisen mielen ilme.

Mutta kun miehet olivat syöneet, alkoivat he varustella matkaan. Talvinen aamukin alkoi vaisusti vaaleta, ja revontulien loimu oli sammunut. Tähtien välke kävi valjummaksi, ja taivas tummeni. Etelän taivaanrannalta vilahti kapea juova kirkasta aamuvinkkaa, joka tiesi auringon siellä olevan, mutta vielä ei se näyttänyt kultaansa tänne Lapin porstuaan.

"Onko Eila tänä talvena täällä käynyt?" kysyi Kiveliön kävijä, kun vieraat olivat poistuneet.

"On pari kolme kertaa käynyt, ja sinua on kyselty", vastasi Holsterin emäntä.

Kiveliön kävijä ei enempää tiedustellut, vaan näytti omiin mietteisiinsä vaipuneelta. Mutta kun emäntä kehoitti häntä lisää kahvia juomaan ja poronjuustoa maistamaan, kysyi hän äkkiä:

"Yksinkö Eila kävi?"

"Yksin kävi", vastasi emäntä, kääntyen tuleen päin.

"Oliko koira matkassa?"

"Sitä en muista."

"Olihan Kairi matkassa... Ettekö muista, kuinka se metsäherra sitä hyväili ja kehui kauniiksi", alkoi Lassin poika selitellä. "Se oli hyvä herra, antoi minullekin paperosseja ja poron tiu'un."

"Ole nyt tuossa selittelemättä!" tiuskasi hänelle äiti.

Mutta poika ei ollut kuulevinaankaan kieltoa, kertoi kaikki tietonsa ja lopuksi sanoi ikäänkuin vielä kehuakseen herran hyväntahtoisuutta:

"Eilallekin kuuluu antaneen kultaminnen..."

"Mistä sinä sen tiedät?" tokaisi taas äiti.

Äänettömänä kuunteli Kiveliön kävijä pojan kertomusta. Emäntä näki kerran hänen sieraimiensa nousevan levottomammin ja silmissä välähtävän kirkkaan tulen, mutta ei kuullut mitään puhuvan.

Ja hetken kuluttua hän laskeusi kyljelleen nuotion viereen ja nukkui siihen pian, tulen valaistessa hänen mustia, pitkiä hiuksiaan.

IV.

Korkeiden, kallioisten vaarain välissä on yksinäinen tunturijärvi; sen saivovedessä kalat lyövät leikkiään ja pintaan ympäröivät tunturit luovat varjojansa. Kummallinen järvi sydänmaan kiveliössä!

Se on kuin avonainen silmä, joka ei uskalla ummistua, vaan valvoo ja varjelee erämaan rauhaa. Yksin unhottunut tänne keskelle lyömätöntä kiveliötä. Suuret porolaumat ovat kohonneet tunturien harjoille, kun alas laaksoon porottaa Lapin helteinen päivä raukaisevasti. Rannoilla ja alimmilla vuorten rinteillä vihoittavat koivut, mutta ylempänä paistaa kylmä kallion kylki köyhänä ja alastomana. Joku vaivainen männyn köykkyrä on itsepäisesti kasvanut kallioiden lomiin ja elää siinä kituliasta, kylmää, kolkkoa elämäänsä, kallellaan keljottaen alas laaksoon päin.

Järven rannalla on lappalaisten kalakota, vaivaiskoivujen keskellä, mutta kalanpyytäjiä siinä ei nyt näy. Vastakkaisen rannan polkua pitkin, joka laskee jyrkkänä järveen ja tulee asutuilta mailta, kävelee kaksi henkilöä, Waltteri ja Eila.

He pysähtyivät järven rantaan, jonka hiekkapohja välkkyi syvältä saivoveden läpi. Rantahiekkaan loppuu polku, veden rajaan kadoten.

"Tämä se nyt on Kärmejärvi, josta sinulle olen puhunut. Tuolta siintää kota toiselta rannalta; sinne sytytämme nuotion ja paistamme kaloja", sanoo Eila, kun he ehtivät järven rantaan.

Waltteri ei oikeastaan kuule eikä näe mitään. Hän elää hurmaantuneena Eilan suloudesta, elää kuin taivaassa, unhottaen kaiken muun. Hän näkee Eilan solakan varren, jota ainoastaan keveä puku peittää, loistavat kasvot ja viehkeät silmät, joiden loisto ja ilme ikäänkuin imeytyy hänen sieluunsa, eikä hän tiedä itsekkään, mikä häntä vaivaa. On kuin lumouksissa, mistä ei tee mieli irtaantua.

"Vieläkin ihmettelen, että sinut löysin, Eilaseni, lintuseni, rakastettuni", saa hän sanotuksi ja laskee kätensä Eilan kaulaan.

Eilan suuret, tummat silmät säkenöivät, hänen kasvoilleen ilmestyy herttainen hymy, kun hän katsoo Waltteriin ja kertoo:

"Et sinä minua koskaan olisi löytänyt, et ikänäsi enää minua nähnyt, ellen olisi itse sinua hakenut. Miksi sinua hain ja miksi sinua ikävöin? Miksi ei lakannut äänesi koskaan korvissani soimasta? Miksen unohtanut hahmoasi ja vartesi pituutta? Miksi jäi muhkea muotosi mieleeni ja kuvasi kaunis sydämeeni? Sen vuoksi, että minä rakastan sinua, enkä huoli mistään muusta. Pitkät yöt olit mielessäni, lyhyet päivät... aina... aina... Et usko — mutta minun korvissani soi lakkaamatta äänesi, ja öin päivin muistin silmiäsi ja hiuksiasi... Ja minä toivoin talvea ja pakkasöitä, että saisin sinua hoivata ja lämmittää..."

"Ja minä muistin sinua samalla tavalla, eikä ollut minullakaan rauhaa yöllä eikä päivällä... Sinä hurmasit minut heti..."

He työnsivät vesille veneen, joka oli kulkijain varalta jätetty järvelle. Eila istuutui soutamaan, Waltteri peräkeulaan.

Yö oli. Lapin yö, jona ei päivä laske. Tunturien huipuilla hyppelivät nytkin päivän säteet, ja sen kiilto kirkasti järven pintaa...

Kummallisen raukea onnen tunne valtasi Waltterin, niin outo ja omituinen, ettei hän koskaan semmoista ollut uskonut ihmisrinnassa voivan syttyäkään. Soutaessa Eilan povi kohosi täyteläisen kiihottavasti, ja pitkä, musta palmikko riippui rennosti yli rinnan kukkulain... Korkea jalkapöytä sopi somasti näkymään, kun jalka potkaisi veneenkaaren laitaan...

Sanatonna häntä Waltteri katseli... katseli... Yhä villimpi riemu täytti hänen olemuksensa, ja yhä himmeämmiksi kävivät entiset muistot... kaikki, koko entinen viheliäinen elämä, lempineen ja lupauksineen. Mitä oli se kahlehdittu elämä siellä pääkaupungissa? Valetta ja varjoa todellisen terveen elämän rinnalla! Mikä ääretön ero! Siellä kauheaa kohteliaisuutta, valetta suussa ja sydämessä! Täällä rennon vapaata ja luonnollista, ihaninta todellisuutta suuren sydänmaan sydämessä.

"Mieleni on aina tehnyt tänne Lappiin, on tuntunut, että tänne ikävöin, vaikken koskaan osannut aavistaa, että sinut täällä kohtaisin", lausui Waltteri kuin itseksensä.

"Nyt me olemme täällä kahden. Ei ole ihmisiä kuin penikulmain päässä. Sano minulle, kaunis mies, etelän valkoverinen poika, miksi minua turvatonta ja orpoa rakastat?" virkkoi Eila hymyssä suin.

"Minä sanon sen kohta, selitän sinulle kaikki. En sinulta mitään salaa, sillä minä tunnen, että koko olentoni on sinun vallassasi. Ja vaikka maailma ja ihmiset mitä puhuisivat, ja vaikka minun pitäisi leipäni leikata kuivasta kalliosta, en minä sinusta luovu..."

Eilan hellä mieli kuohahti, melkein tiedottomana heitti hän airot käsistään, ratkesi itkuun ja nyhyki: "Niin... niin, sillä lailla minäkin sinua rakastan..."

He nousivat maihin kodan luona, missä oli kuivaa hiekkarantaa laajalti. Vetivät yksissä tuumin veneen vasituisille teloilleen, ja Eila alkoi kerätä risuja nuotiota varten. Hän liikkui somasti ja sukkelaan niinkuin toimii se, joka on kaiken ikänsä elänyt kiveliossa ja oppinut hallitsemaan tulta ja vettä. Räiskien katkeilivat kuivat risut hänen sievien käsiensä välissä, ja pian loimusi iloinen tuli rantahiekalla.

Waltteri laskeusi lähelle tulta pitkäkseen, valiten mukavan mättään päänpohjakseen, ja mieli onnellisissa mietteissä hän katseli Eilan hommia.

Sitten talven, kun hän saapui tänne Lapin porstuaan, oli hän elänyt kummallista elämää. Silloin jo, kun he ensi kerran Eilan kanssa poroilla ajoivat, oli hän Eilaan rakastunut. Ensin oli hän koettanut vastustaa tunteitaan, muistellen kotiaan, vanhempiaan ja — lupauksiaan. Mutta mitä loitommaksi he Eilan kanssa pääsivät asuuilta seuduilta ja mitä purevammaksi pakkaneen kävi, sitä suuremmaksi kasvoi hänen tunteensa ja sitä ihmeellisemmäksi se maailma, jonka hänen haaveksiva mielensä loi. Mikä estäisi häntä rakastamasta Eilaa elämässä ja kuolemassa? Mikä estäisi häntä asettumasta tänne pakkaseen ja unholaan viettämään elämänsä rakkaudessa hautaan asti?

Silloin oli hän sen jo Eilalle sanonut, mutta Eila oli vain hymyillyt... hymyillyt tuota kummallista hymyä, jossa ilmeni iloa ja surua sekaisin ja joka teki Waltterin mielen sekä pulpahtavan iloiseksi että odottavan suruiseksi.

Mättäällä maatessaan hän nyt muisteli talvellisia kohtauksiaan Eilan kanssa. Ei hän koskaan ollut osannut ajatella, ei edes kaukaisena haaveena toivoa, että hän täältä kylmästä Lapista löytäisi semmoisen tytön, jossa oli yhdistettynä kaikki ruumiilliset viehkeydet, mitä rohkeinkaan mielikuvitus voi luoda, ja jonka sielu ja sydän olivat niin hohtavan puhtaat, niin silkin hienot ja läpikuultavat kuin nyt on tuo pyörriyttävän korkea kesän taivas, ja revontulten loimo tähdettömänä yönä...

Miksei hän saisi rakastaa Eilaa nuoren sydämensä koko lämmöllä? Mitä tarvitsisi hänen huolia siitä, jos maailma ja ihmiset leimaisivatkin hänet joutavaksi haaveksijaksi? Niinkö ne luulivat ne kevytmieliset, irstaat toverit iloisessa pääkaupungissa, ettei puhdasta, ihaninta lempeä voi syttyä sivistymätöntäkin neitoa kohtaan? Ne suuresti erehtyivät, taikka heidän sielunsa ja sydämensä oli niin likainen, etteivät he uskoneet puhdasta olevankaan...

Taikka hän itse oli erilainen kuin muut ihmiset, hän mietiskeli. Häntä eivät olleet koskaan miellyttäneet hurjat illatsut, ja silloinkin kun hän niihin joutui, pieksi katumus mieltä, ja soimasi tunto raskaasti...

Ehkäpä se olikin Eila, joka oli häntä tänne tahtonut! Mistä oli tullut se kummallinen halu, se ihmeellinen ikävä, nähdä näitä raukkoja rajoja ja Lapin taivasta. Oliko ollut sielun syvyydessä joku salainen aavistus Eilasta, kaipuu ja ikävä, joka johti hänet tänne — tänne karuun kivelioon? Taivaan ja maan välillä sanotaan olevan voimia ja kuiskeita, sielujen yhteyttä, joita ei ihmisjärki ole koskaan selittänyt...

Oli miten oli. Mutta sen hän nyt tunsikin, että hän rakasti Eilaa koko sydämensä lämmöllä, eikä hänen tunteissansa ollut ainoastaan rakkautta, vaan myös jotakin selittämätöntä, surunsekaista sääliä orpoa ja kuljeksivaa tyttöä kohtaan, hellää hyvyttä, joka täytti hänen sielunsa ihanilla unelmilla...

Hän oli varma siitä, että ne olivat parhaimpia tunteita, mitä ihmisrinta milloinkaan kokee...

"Kuules, Eilaseni, nyt sinun pitää minulle kertoa isästäsi; lupasithan tuolla taipaleella tullessamme", sanoi hän, nousten istumaan tulen ääreen.

"Kyllä kerron, — mutta sanoppa minulle vielä yksi asia", vastasi Eila, hääritessään vettä järvestä. "Sanoppa minulle, miksi sinä minua rakastat, vaikka tiedät, että olen oppimaton ja lappalainen, ja vaikka minulla ei ole kotia missään..."

"Siksi minä sinua rakastankin, että olet orpo ja koditon... siksi, että sinä olet kuin lumonnut minut, ja siksi, etten koskaan ole nähnyt semmoista tyttöä kuin sinä... en koskaan..."

"Oletko koskaan rakastanut muita tyttöjä kuin minua? Oletko ollut niin likellä muita kuin minua?"

Eilan ääni värähti hänen sitä kysyessään, ja oli joku syy, jonka vuoksi hän ei nyt voinut katsoa Walteria silmiin. Odottamatta se tuli Walterillekin se kysymys, suoraan ja peittelemättä, eikä hänkään uskaltanut nostaa katsettaan Eilaan päin.

Hetken oli Walteri vaiti, mutta sitten hän sanoi kuin anteeksi pyytäen:

"Olen minä ollutkin, mutta en sillä lailla kuin sinun kanssasi. — Enkä ole koskaan ketään rakastanut sillä lailla kuin sinua. — Miksi sitä tahdot tietää?"

Eila istahti hänen viereensä, käteen tarttui ja kiihkeästi puhui:

"Siksi, että aioin sinulle sanoa mitä olen ajatellut sinusta... Etkö sinä ole ajatellut minusta? Etkö ole miettinyt, että olen ennenkin nähnyt komeita miehiä... Kuule, ystäväni! Minä tunnen miehet paremmin kuin luuletkaan. Minua on moni, moni omaksensa kosinut! Minulla oli mennä talvenakin hyvä tarjous Airiselän lappalaiselta. Mutta en välittänyt hänen kullastaan, sillä minä en häntä rakastanut... Isä olisi tahtonut, mutta minä en... En sallinut hänen koskeakaan itseeni... niin minun mielestäni oli tyly ja äitelä se limosilmäinen lappalainen... hyi! Mutta sinä olet erilainen, olet erilainen kuin kaikki muut herratkin. Sinun sydämesi on hellä ja hyvä, ja sinä olet suora ja vilpitön... Minusta tuntuu, että sinä tunnet niinkuin minäkin... Mutta voisitko sinä nyt minut hylätä ja jättää ja unhottaa... nyt kun olen sinulle kaikki antanut mitä minulla on, kun tiedät, etten koskaan ole ketään rakastanut..."

Eila oli puhuessaan laskenut kätensä Walterin kaulaan ja katsoi häntä tutkivasti silmiin. Hurmaantuneena Eilan puheesta, kasvojen ilmeestä, koko olennosta, veti Walteri Eilan syliinsä, suuteli huulia, otsaa, silmiä, ja vakuutti uudelleen kaiken sen, minkä ennenkin oli sanonut sekä itselleen että Eilalle.

"Minä muistan sinun sanasi aina ja iäti", vastasi Eila raukeana.

Tunturijärvi, jonka rannalla Eila ja Walteri levähtivät, oli kahden laajan pitäjän puolivälissä; sen kautta kulki polku toisesta pitäjästä toiseen. He lähtivät levähdettyään kävelemään polkua, joka kodan luota vei suoraan pohjoiseen. Se nousi järven rannasta tunturin laelle, jolta oli avara näköala kaikille haaroille — laajaan leivättömään Lappiin. Eila kulki edellä, tuohikontti hartioilla, Walteri perässä pyssyineen ja muine kapistuksineen. Ja heidän välissään tuuheaturkkinen, äkeä ja viisas koira, Eilan Kairi.

"Minä en muusta tiedä", jatkoi Eila puhettaan, kun he juuri olivat nousemassa tunturin huipulle. "Varhaisin muistoni on lappalaisen pulkka, jossa istuin jonkun sylissä, ja kovaa vauhtia kuljettiin..."

"Eila raukkani..."

"Kiveliön kävijää opin myöhemmin sanomaan isäksi. Välisti olin yhden, välisti toisen lappalaisen hoidettavana. Isäni kävi silloin tällöin minua katsomassa, mutta joskus on kulunut vuosikin, etten häntä nähnyt... En tiedä kuinka ollee, mutta minusta on alkanut nyt tuntua, ettei hän ole oikea isäni. Lassi Holsterin emäntä kertoi, että hän on minut pienenä lapsena löytänyt... ettei minua ole koskaan kastettu, enkä ole ripillä käynyt..."

He istuivat tunturin laelle ison jäkäläisen kiven päälle, ja Eila pillahti itkuun.

"Kerran siitä isälleni puhuin ja sanoin vähän muutakin, mutta hän ei selittänyt mitään, — naurahti vain, että vielä loitommaksi olisi pitänyt paeta. Karhu-Jaakon emäntä minut on opettanut lukemaan, mutta nimeäni ei kuulu olevan missään kirjassa... Hyvä Jumala, kuinka olen orpo..."

Waltteri pusersi itkevän, vapisevan tytön rinnalleen, lohdutti ja sanoi:

"Elä itke, raukka ystäväni. Anna minun huolehtia siitä asiasta. Isäsi kyllä kerran ilmoittaa salaisuutensa..."

"Mutta ellei hän sano, jos hän pakenee pois kokonaan näiltä mailta... jos ei kukaan tiedä mistä olen... eikä minun nimeäni ole missään... eikä kuulu olevan isänekään nimeä, niin..."

"... niin minä rakastan sinua sittenkin yhtä paljon. Ja vaikka koko maailmasta ei löytyisi mitään todistusta, mistä olet, en minä siitä välitä... Muutan tänne Lappiin asumaan iäksi päiväksi minäkin... metsästelen ja kalastelen... onpa erämaata... onpa kivieliöitä..."

"Rupeat kivieliön kävijäksi sinäkin."

"Vaikka niinkin. Tunnen minä jo isommankin maailman..."

Eila kuivasi kyyneleensä, katsoi Waltteriin hellästi ja hyväillen virkkoi: "Oletko sinä nähnyt isääni?"

"Olen monasti tavoitellut, mutta en ole saanut häntä nähdä."

"Mutta hän on sinut nähnyt. Hän on sen minulle sanonut, ja kun erkanimme puhui hän: 'Sitä nuorta etelän herraa välttä, sillä on kavalat silmät ja roiston mieli...' Ja minä pelkään kauheasti hänen saavan tietää, että olen sinun kanssasi ollut... Välistä on hänen katsantonsa niin synkkä ja tuima kuin pimein yö... että minua on joskus peloittanut olla hänen kanssaan kivieliössä..."

"Ei hän meille mitään mahda. Ei ole olemassa maan päällä mitään mahtia, joka meidät eroittaisi... Ja minä uskon, ettei isäsi niin kova ole, kun sanon hänelle..."

"Sanotko, että meidän veremme juoksee yhdessä...?"

"Sanon minä senkin. Mitä minä sitä salaisin...! Onhan se meidän yhteinen tahtomme..."

"On, on. Ja yhä rakkaammaksi sinä tulet minulle joka hetki. Olenko minä sinulle yhtä rakas?"

"Olet nyt rakkaampikin. Minä en hentoisi sinusta nyt luopua enkä sinua jättää, vaikka koko maailma minulle tarjottaisiin..."

Ja Waltteri kietoi kätensä Eilan solakan varren ympärille, rinnalleen pusersi ja korvaan kuiskaili:

"Otan kaikista asioista selvän. Ensi talveksi muutamme kirkonkylään... Haen tänne vakinaisen viran, ja täällä elämme onnemme elämää, kaukana kavalasta maailmasta..."

"Niin minäkin olen ajatellut. Kesäisin kuljemme kalassa... Minä valmistan sinulle vuoteesi, keitän keittosi ja pesen jalkasi... Palvelen ja rakastan sinua niin... niin... Saatathan sinäkin rakastaa Eilaasi... saatathan?"

"Saatan... saatan... Ja me laitamme oman pienen kotamme talveksi kirkonkylään, mutta kesäksi tänne kivieliöön lohirikkaan kosken reunalle..."

"Niin me teemme, niin me teemme."

Heidän istuessaan kivellä oli Kairi ollut loitompana, kallion nokassa ympärilleen silmäten. Nyt se päästi pitkän, ulvovan haukunnan itään päin...

"Se vaanii jotakin... ehkä ahmoja tai susia", arveli Waltteri.

"Ei se noin ulvomalla hauku ahmoja... kyllä se valmistelee ihmisiä", sanoi Eila, joka tunsu koiransa paremmin. "Nyt lähtekäämme!"

He alkoivat laskeutua alas tunturia; polku kulki kierrellen kohti laajaa laaksoa, josta alkoi hilloinen jänkkä.

"Isäni uskoo, että sinä petät minut", sanoi Eila yhtäkkiä, kun he olivat ehtineet jänkän laitaan.

"Kun me vain kohtaisimme hänet... Mutta voithan sinä, Eila, sanoa..."

"Olen hänelle jo päätökseni ilmoittanut enkä ole häntä sitten nähnyt. Mutta tunnen veressäni, ettei hän ole kaukas ja vaikka missä kulkisimme, löytää hän meidät..."

"Miksei hän sitten tule luoksemme, jotta saisin hänelle sanoa..."

Hetken he astelivat ääneti. Tuntui kuin molemmat olisivat miettineet samaa asiaa. Eila sanoi:

"Minusta tuntuu, että hän vihaa sinua — minun tähteni..."

"Onko hän sinulle sitä sanonut?"

"Ei ole, mutta minä näin sen hänestä, vaikkei hän mitään puhunut..."

"Mutta jos ei hän olekaan sinun isäsi..."

"Minä soisin, ettei hän olisi."

Taas he vaikenivat, kulkivat puhelematta pitkän matkaa. Ehtivät keskelle jänkkää, jossa hillot keltaisina ja punertavina mättäiltään loistivat. He viivähtivät hetkisen marjaisimmilla paikoilla ja poimivat hilloja tuohiroppeisiin.

"Olipa miten oli, mutta minulta ei kukaan sinua enää ryöstä", sanoi Walteri kuin päätökseksi kaikkeen, mitä olivat puhelleet.

"Viet minut matkassasi, vaikka mihin menisit!"

"Vien, enkä koskaan sinusta eroa... kallis Lapin aarteeni!"

He ehtivät vaaran laelle, mistä näki alhaalla joen varrella olevan kirkon ja kylän sen ympärillä somine pienine viljelyksineen. Siinä tuli heidän erota muutamaksi viikoksi. Walterin tie vei kirkonkylään, mutta Eila läksi koirineen sitä ilmansuuntaa kohden, missä tiesi Karhu-Jaakon asunnon olevan.

V.

On taas talvi, on purevien pakkasten ja vihaisten viimeinen aika. Sydämetön ja kylmä Lapin talvi, kylmempi nyt kuin moneen vuoteen on ollut.

Walteri Ulfsköld on vasta saapunut Lassi Holsterin kodalle. Hän on ollut joulua viettämässä Helsingissä. Uupuneena on hän palannut, sillä hän on matkustanut yötä päivää ehtiäkseen Eilansa luo.

Emäntä on valmistanut parhaan vuoteen tulen ääreen, kestitsee kahvilla väsynyttä matkamiestä ja puhelee. Mutta Walterin ajatukset pyörivät vielä kotona Helsingissä ja viipyvät niissä keskusteluissa, joita hänellä siellä on ollut.

Siellä oli tullut kova kovaa vastaan, kun hän peittelemättä kertoi suhteestaan Eilaan, kertoi Eilan salaperäisen syntymän ja kuvasi ne hetket, joita hän oli Eilansa seurassa viettänyt. Isä, vanha aatelismies, oli hänet suvun häpeänä kironnut, sisaret olivat itkeneet ja loitonneet hänestä. Äiti oli ainoa, joka oli ymmärtänyt hänen rakkautensa Eilaan. Kallis, rakas äiti raukka! Hän oli yöllä hiipinyt Walterin makuukamariin. Siinä oli puhunut pojalleen äidinrakkauden sanoja. — Kun toiset kehoittivat häntä heittäämään haaveensa ja palaamaan uudelleen "oikeaan" elämään, kehoitti äiti tekemään vain niinkuin hän itse tuns. Kun hän oli Eilaan kiintynyt kaikella sielullaan ja sydämellään, ei ollut mitään jalompaa kuin tehdä niinkuin sydän neuvoi ja tunto käski.

"Kun tunnet itsesi onnelliseksi rakkaudessasi, kun tunnet, että voit Eilaasi rakastaa kuolemaasi asti, niin olet onnellinen. Minä tiedän sen, minä tunnen sen. Ja tiedän senkin, että sinä olet kaikkein rakkain lapseni; mutta sinun onnesi vuoksi luovun sinusta, rakkaimmastani koko maailmassa. Elänetpä etelässä tai siellä rakastamassasi Pohjolassa, kun rakastat ja olet rakastettu, olet onnellinen. Ole varma, että äitisi rakkaus aina seuraa sinua, ja aina suljen rukouksiini rakkaimman lapseni. Jos vois, seuraisin minäkin sinua... Walteri, poikani, sinä olet aivan kuin nuorena äitisi, jonka rakkaimmat unelmat särjettiin... Ja siksi tiedän, mikä on oikea rakkaus... Nuku, lapseni! Jumala auttaa sinua. Hänessä ainoassa on turvamme..."

Niin oli äiti, vanha ja rakas, puhunut viimeisenä yönä, kun he yhdessä olivat. Itkenyt oli äiti ja Walterikin.

Kun hän nyt muisteli äidin viimeisiä sanoja, oli hän vieläkin kuulevinaan äidin hellän äänen ja tuntevinaan hänen lempeän kätensä silittelevän hänen hiuksiaan. Häntä seurasi äidin rakkaus, pyhin ja kallein! Mitä huoli hän muusta maailmasta ja ihmisten ivasta? Sillä oli sitä tullut ivaakin hänen osakseen. Ei siinä kyllä, että hänen entinen morsiamensa, terhakka ja ylpeä, oli häntä purevasti

puhutellut, mutta lisäksi saivat vanhat toverit asiasta vihiä...

"Onnea, sinä suuri Lapissakävijä... johan me sinulle morsianta ennustimmekin!"

Ei ollut hän pahaa pahalla kostanut, ei ollut välittänyt mistään, ja kun toverit kutsuivat häntä Tapaninpäivän tanssiaisiin, sanoi hän, että hän oli luopunut kaikista entisistä elämäntavoistaan...

"Pieni tuutinki kai...?"

"Ei sitäkään... Juokaa ja iloitkaa te täällä... Minulla on ystävä, joka vartoo, ja sen ystävän rakkaus on suurempi kuin kaiken maailman hyvyudet!"

Silloin he jättivät hänet rauhaan ja sanoivat ikuiset hyvästit...

Hyvästi oli hänkin jättänyt, ja hänestä oli tuntunut, kun hän lähtiessään asemahuoneen rappusilta katsahti Kansallisteatteriin päin, ettei hän enää sitä näe...

"No hyvin siellä muuten isossa maailmassa jaksetaan?" jatkaa Holsterin emäntä. Ja vastausta saamatta hän pitkittää:

"Eipä sitä olisi uskonut, että te niin pitkälle Eilan kanssa, vaan hyvä tyttö minustakin on Eila. Eikä se hänen syynsä ole, että isä kiveliöitä kulkee ja metsiä makaa kuin karhu... Jo on viikon päivät Eilan ajokas ollut täällä odottamassa..."

Kuullessaan Eilan nimeä mainittavan herää Waltterikin mietteistään ja sanoo kuin itsekseen:

"Eila parka on minua jo varronnut. En ehtinyt niin pian kuin lupasin...
Mutta kohta nyt olen Eilani luona... Missä Eilan ajokas on?"

"Tuossa ne ovat porot mäntytienvalla, meidänkin ajokkaamme... Vaan totta kai nyt yön levähdätte, kun tämmöinen tulipalopakkanen on, jälkikin on aivan ummessa..."

"Eikö ole ollut sieltäpäin kulkijaa näinä päivinä?"

"Ei ole sitten kun Karhu-Jaakko tänne Eilan poron toi, ja pyrynyt on jälkeensä joka päivä... Elkkää yön selkään lähtekö... Kyllä siellä Eila hyvin jaksaa, niin kertoi Karhu-Jaakko. Eikä ole minkään puutetta... on kaikkea yllin kyllin..."

"Kertoiko Jaakko...?"

"Kertoi. Vankka poika kuuluu olevan ja isänsä näköinen, valkoinen kuin Herran enkeli..."

"Rakas, kallis Eilani!"

Waltteri sanoi sen kuin suurta tuskaa kärsien, ja vaikka hän oli kovin väsynyt mielenliikutuksesta, matkasta ja yön valvonnasta, hyppäsi hän seisomaan ja aikoi heti lähteä.

Holsterin emäntä ja Lassi saivat hänet kuitenkin tyytymään, kunnes joutuisi vahva poronpaistikeitto. Mutta yön selkään hän aikoi lähteä.

"Eilan ajokas on virkku ja virma ja osaa kyllä tämän taipaleen, vaikka ei ole jälkeäkään", sanoi hän.

"Kyllä kai se tien tietää, vaan raskasta se on kulku umpisella", arveli siihen Lassi ja lisäsi sitten:

"Kuka olisi uskonut, että teistä semmoinen poromies ja kiveliön kulkija tulee, kun tähän ensi kerran tulitte ettekä ollut silloin vielä poron pulkassa istunutkaan..."

"En sitä itsekään silloin uskonut, mutta nyt uskon... Minä rakastan tätä Lappia ja kaikkia ihmisiä täällä... Jään iäksi päiväksi tänne... Saan täällä vakinaisen viran... En kaipaa täältä mihinkään..."

Lassin emäntä oli tähän asti ujostellut, ei ollut viitsinyt tiedustella Eilan ja Waltterin asiasta mitään, uskoen Waltterin pahastuvan, mutta nyt rohkaisi hän mielensä ja alkoi uteliaana kysellä:

"Oikeinko teillä on naimahomma sen Eilan kanssa, ja hänenkö vuokseen teillä semmoinen tulinen kiire on?"

"Me olemme jo naimisissa, hyvä emäntä, olemme vannoneet valamme... meillä on pieni poika... poika raukka, joka odottaa isäänsä..."

Waltteri sanoi sen sillä äänellä ja lämmöllä, että Lassin emännältä katosivat epäilykset. Mutta

saadakseen uteliaisuutensa kaikin puolin tyydytetyksi kysyi hän varmuuden vuoksi:

"Oikean rouvanko Eilasta meinaatte tehdä?"

"Oikean rouvan, kumppanin ja ystävän... Onko se niin kummaa?"

"Eivätpä ne ole muut herrat sitten huolineet, kun kerran niin on käynyt kuin Eilallekin..."

"Mitä sinä sekaannut ihmisten asioihin", torui Lassi emäntäänsä.

Mutta vieläkin tuntui emäntä epäilevän ja virkkoi:

"Niin Eilakin uskaa. — Te olettekin erilainen herra kuin muut. Jo minä sen silloin näin, kun ensi kerran tähän meidän kotaamme tulitte... Onni se oli Eilalle, jolla ei ole kotia missään... ja liekö se Kiveliön kävijä hänen isänsä..."

"Mitä tuossa nyt poriset!" muistutti Lassi taas eukkoaan.

Mutta Walteri oli jälleen vaipunut omiin ajatuksiinsa. Vatsallaan maaten tulen ääressä ja siihen tuijottaen askarteli hän aatoksissaan Eilan luona. Hänen salainen toivonsa oli täyttynyt. Eila oli synnyttänyt pojan... Hän tunsu sydäntään kummasti vihlovan ajatellessaan, että hän oli nyt isä... Hänen pieni avuton poikaparkansa, joka oli maailmaan tullut niin... Mutta nyt hän korjaa pian kaikki. Eila on viikon päästä hänen laillinen vaimonsa Jumalan ja ihmisten edessä. Eikä hänen pieni poikansa jää isättömäksi ja äidittömäksi...

Mutta sitten äkkiä hänen mieleensä johtui Kiveliön kävijä... Mikä mies hän mahtoi olla, joka ei koskaan tullut näkyville eikä puheisiin antautunut...?

"Onko Eilan isää nyt näillä mailla näkynyt?" kysäisi hän kesken mietteitään.

"Ei sitten kun menneenä talvena... eikä ole kuulunut, että olisi muuallakaan nähty... Eivät sen miehen matkoista ja olopaikoista muut ihmiset selvää saa", selitti Lassi ja alkoi sitten muistella:

"Tässä kesällä, kun kirkolla kävin, oli siellä muuan mies, joka tunsu Kiveliön kävijän ja tiesi kertoa, että Eila kyllä on hänen lapsensa, mutta äidistä ei ole tietoa; kirjoihin on Eila Norjan puolelle merkitty, vaikka ei ole tietoa isästä eikä äidistä... Niin kertoi se mies, Norjan puolelta sanoi olevan kotoisin..."

Pakkasyöhön lähtee Walteri Ulfsköld ajamaan Lassi Holsterin kodalta. Hän on syönyt poronliha-aterian ja valmisteleiksen matkaan. Lassi on valjastanut Eilan ajokkaan, jonka tutun kellon äänen Walteri tuntee, kun se pakkasen käsissä menohalussaan päätänsä ravistaa. Kun tie on umpinen, täytyy Walterin jättää suurin osa matkakapineitaan kodalle. Taival on kyllä jo tutumpi, sillä hän on pari kertaa ennenkin sitä kulkenut yksin, ilman opasta. Ja sekä hän itse että Holsterin väki luottavat siihen, että Eilan ajokas kyllä tien noutaa, vaikka pyry on viimeiset jäljet umpeen puhaltanut...

"Onnessa mene!" huutaa Holsterin väki hyvästiksi.

Poro porhaltaa kinoksen yli sitä tien reikää kohti, joka lähtee viemään Karhu-Jaakon asunnolle päin, mutta pulkka tekee syvän jäljen vastasataneeseen pehmeään lumeen, ja polvesta asti kahlaa poro... Tuima öinen tuuli tuntuu puhaltavan, pureva ja pistävä, ja taivaan valkeat palavat... Walteri laskee pään rinnalleen ja vaipuu mietteisiinsä...

Niin monenlaiset, niin kummalliset ajatukset ja tunteet mellastavat hänessä, ettei hän itsekään tiedä, mistä alkoi ja mihin lopetti. Yksi ainoa suuri asia on selvänä hänellä. Se nimittäin, että hän rakastaa Eilaa koko sydämeästään, nyt vielä enemmän kuin ennen... Oli mennyt luhin ja ytimiin ja uponnut sydämen syvyyteen se kyyneleinen katse, jonka Eila oli häneen luonut silloin kun oli kysynyt, voisiko hän hylätä ja jättää tyttänsä nyt, kun Eila oli hänelle kaikki antanut...

Ei hän olisi sitä voinut tehdä, vaikka maailma mitä olisi puhunut. Usein oli hän tullut tällä matkalla ajatelleeksi, eikö juuri lapsi tee miehen ja vaimon suhdetta yhä likeisemmäksi, yhdistä ja sido erottamattomasti.

Ja hänelle selvenee kuin taivaan kirkkaudesta, että ensi rakkaus naiseen on puhtainta, ihaninta silloin kun se miehenkin puolelta on ensimmäinen... kun mies valaa koko sielunsa, parhaan, pyhimmän ajatuksensa naiseen, jota rakastaa...

Olivat tuttavat Helsingissä säälitellet: "Voi mies parkaa, kun hukkaat nuoren elämäsi... kun menetät tulevaisuutesi lappalaistytön vuoksi..."

Voi niitä raukkoja, joista ei yksikään — eivät muut kuin äiti, vanha ja kokenut — osannut aavistaa, ettei hänen rakkautensa Eilaan ollut likainen eikä himokas, vaan autuas unelma, josta ei koskaan... ei

koskaan luovu... He olivat ehkä uskoneet, että hänenkin rakkautensa laimenee... Mutta nyt se oli tullut vielä suuremmaksi, puhtaammaksi...

Se pieni poikaraukka!... Juuri se veti häntä jättiläisvoimalla Eilan luokse...

Vilkkaassa mielessään kuvailee hän lastaan, tuntee rakkautensa kasvavan pientä, avutonta olentoa kohtaan ja Eilaa, joka siellä itkien häntä vartoo...

Taival kuluu hitaasti, sillä poro ei ponnistuksistaan huolimatta jaksa nopeampaan kulkuun. Pakkanen kiihtyy, revontulet palavat. Väliin näyttävät Waltterista ympäröivät seudut, vaarojen laet, joita öiset valot kirkastavat, aivan oudoilta, ja jänkkäpilkut, jotka vaarojen välissä vilahtavat, tuntuvat tavattoman pitkiltä...

Hän luottaa ajokkaansa tarkkaan vainuun, eikä pidä lukua, mitä suuntaa poro kulkee. Omiin ajatuksiinsa vaipuneena hän usein unohtaa kaiken ympäristönsäkin ja mihin on matkalla...

Tänne hän siis jää kylmään, leivättömään Lappiin... täällä viettää onnensa elämää, rauhallista rakkauden elämää Eilansa ja lapsensa hellimänä... Olihan kyllä viehättävä se maailma ja elämä siellä etelässä, mutta siinä oli ontto sisus ja kylmä kuori... Ei siinä sielun jano sammunut eikä sydän koskaan tuntunut tyydytetyltä... Voi, Eilan syli oli niin kertomattoman lämmin ja hänen rakkautensa niin avaruuden suuri... Tänne hän tahtoo ja täällä hän viihtyy... Kukaan siellä kotona ei voinut aavistaa, minkälainen Eila oli... Ei rohkeinkaan keikari voisi kuvitella semmoista naista... Mutta hän pitääkin Eilaansa kuin suurta pyhää aarretta, hoitaa ja rakastaa, ja heidän elämänsä pysyy päivänpaisteisena silloinkin, kun muilla on nälkä ja yö...

* * * * *

Synkän korven pimeässä istuu Kiveliön kävijä pakkasyössä puoleksi kinokseen uponneena. Häntä ei hätyyttele vilu eikä nälkä, eikä hän tuskaannu odotukseen, sillä hän on varma saaliistaan. Niin varma, että hän jo edeltäpäin tietää, kuinka hänen tekonsa käy ja miten hänen on meneteltävä.

Hänen suuret tummat silmänsä säkenöivät, ja näyttää kuin uppoisi hänen teräksinen katseensa synkän kallion sisäänkin. Pitkä pyssy on hänellä vierellään ja kädessä suopunki.

Ei yksikään ihminen ole häntä nähnyt sitten menneen talven, vaikka hän on näillä mailla oleskellut, ei kukaan muu kuin Eila. Hän on viisaasti välttänyt kaikkia ihmisasuntoja eikä ole uskaltanut ampuakaan, peläten pamausten herättävän huomiota.

Tultuaan huomaamaan, miten Eilalle on käynyt, on hän vannonut julman koston, on päättänyt saattaa Waltteri Ulfsköldin hengiltä pois. Kavalasti ja petomaisesti on hän tekonsa miettinyt ja vaaninut Waltterin jälkiä kaiken talvea.

Nyt se onnistuu. Täällä erämaassa, asumattomalla taipaleella, onnistuu se, eikä kukaan koskaan saa tietää sitä hänen työkseen. Vaanien on hän seurannut Waltterin jälkiä, ja hän tietää nyt, että Waltteri on lähdössä taipaleelle Eilan porolla. Hän on nähnyt Karhu-Jaakon ajavan Eilan ajokkaalla Lassi Holsterin kodalle ja jättävän poron sinne. Siitä on hän asian oivaltanut ja jo viikon päivät saalistaan väijynyt.

Siinä on ollut hänellä aikaa mietiskellä omaakin elämäänsä, sitäkin aikaa, jonka hän ainiaaksi oli aikonut painaa unholaan. Nuorena miehenä oli hän tänne Lapin kiveleeseen tullut. Ei kukaan saanut koskaan tietää, mistä hän tänne saapui ja milloin ensi kerran ilmestyi. Eilan hän toi sitten jälkeensä... Eikä kukaan saa koskaan tietää hänen nuoruuttaan ja syitä, joiden vuoksi hänestä oli tullut metsien villi asukas... ja hänen suurta rikostaan.

Mutta pakkasen raa'an ja villin elämän keskellä on häneen jäänyt vielä älyä sen verran, että hän ymmärtää kaikki menetetyksi — ja suuren kostonsa jäävän lopultakin tekemättä... sen suuren koston, jonka vuoksi hän on elänytkin ja kiveleitä kulkenut, ja josta eivät muut enää tienneet kuin hän itse...

Hänen tarkka korvansa kuulee pienimmänkin risauksen ja äänen, joka väliin katkaisee iankaikkisen pitkää ja pimeätä hiljaisuutta. Hän kuulee, kuinka luppoinen kuusi hökertää, kun tuuli oksia liikuttelee, hänen heristynyt korvansa tuntee räiskeen, joka kuuluu taivaalta revontulten hulmutessa...

Jo kaukaa erottaa hän Eilan poron kellon kalkkaisevan... Silloin hänelle juolahtaa mieleen, että Waltteri ei ehkä olekaan yksin taipaleelle käynyt, vaan ottanut oppaan matkaansa...

"Silloin on heidän molempain vuoro tullut", höpisee hän itsekseen.

Yö on kylmimmillään. Revontulet palavat valjusti, heikosti valaisten kuusikkokorpea, jossa Kiveliön

kävijä istuu... Hän kuulee poron yhä lähenevän... nousee seisomaan ja ottaa suopunkinsa oikeaan käteensä...

Juuri kun Waltteri on kohdalla, sujahtaa taitavalla kädellä heitetty suopunki hänen kaulaansa... Waltteri tuntee rajun tempauksen, ja silmänräpäyksessä on hän suistunut pulkasta suulleen kinokseen... Hän ei ehdi muuta tuntea eikä nähdä kuin että hänen kaulaansa kuristaa, mutta kuristus heltiää heti. Hän pyrkii pois kinoksesta ja pääsee seisomaan. Poro on kadonnut, eikä hän kuule kellonkaan kalketta... Kauhistuksissaan hän koettaa päästä jäljelle, joka pohottaa puiden välissä, mutta hän uppoaa joka yrityksellä reidenjuureen asti.

Ensin hän ei käsitä, mitä on tapahtunut, mutta päästyään oikein selville hän ymmärtää, että hänet on heitetty suopunkiin ja temmattu pois pulkasta...

Asemaansa ja vaaraa, joka häntä uhkaa, ei hän heti tajua, sillä hän toivoo poron seisahtuvan. Pannen kaikki voimansa liikkeelle ja riisuen rukkansa hän koettaa kahlaamalla pyrkiä pulkan jälkeä poron perässä. Mutta lumi pudottaa näin metsällä enemmän kuin aukealla, ja vaivaloisesti hän pääsee eteenpäin. Sukset ovat olleet köytettyinä pulkkaan, samoin kuin eväät ja muut pienemmät kapineet...

Hän yrittää konttaamalla pyrkiä eteenpäin; se onnistuukin paremmin, ja kun hän oikein punnertaa, pääsee hän mielestään pitkän matkaa. Vähäväliä hän nousee jaloilleen kuunnellakseen poron tiukua, mutta hänen korvaansa ei satu tutun kellon helinää... hän kuulee vain, kuinka kylmä, jäinen tunturituuli puhaltaa puunlatvoissa ja metsä valittaa...

Kun taivaan valkeat roihuavat kirkkaammin, saa hänkin taas uusia voimia ja ryömii eteenpäin, pulkan jälkeä noudattaen. Hän pääsee vähäisen suon laitaan, missä tuuli puhaltaa kipakammin, ajaen irtainta lunta edellään. Mutta juuri silloin kun hän ehtii puoliväliin jänkkää, peittyy pulkan jälki niin, ettei enää ole pienintäkään viivaa osoittamassa, mistä poro on mennyt...

Epätoivoisena kääntyy hän takaisin siihen paikkaan, johon on rukkansa jättänyt...

* * * * *

Kaksi vuorokautta on Waltteri jo kahlannut kiveliössä, kontannut sinne tänne, harhaillut eksyksissä.

Nähtyään turhaksi saavuttaa poronsa on hän toivonut, että hän ponnistaen jaksaa takaisin Lassi Holsterin kodalle. Mutta öinen tuuli tupruttaa jäljen umpeen, ja kun hän sitten hakee ja kiertelee, näkee hän joutuneensa omiin jälkiinsä. Väsymys, pakkanen ja nälkä alkavat ahdistella ja toivo päästä Holsterin kodalle raueta...

Uupuneena hän asettuu hankeen levähtääkseen ja miettiäkseen asemaansa, joka nyt vasta alkaa toden teolla kauhistaa... Pakkanenkaan ei tunnu lauhtuvan, ja viima on yhtä vihaista...

On yö. Tähdet valvovat, ja Waltteri tuijottaa kinoksestaan kohti tummaa, ääretöntä taivasta. Hiestyneeseen ja väsyneeseen ruumiiseen iskee kylmä tuimalla voimalla kuin peto saaliiseen... Sormenpäitä kihelmöittää, ja koko ruumiissa tuntuu niinkuin jääpuikko viiltelisi ja rinnan kohdalle asettuisi. Hän hautautuu syvemmälle ja oikaisee väsyneen niskansa hankea vasten. Hänestä tuntuu hyvältä olo, ja hän päättää vähän levähtää, koettaakseen sitten uudelleen...

Mutta yhtäkkiä tulee epämääräinen pelko, että hän ei ehkä enää jaksakaan; häntä uuvuttaa niin kovin raukaisevasti, eivätkä hänen ajatuksensaakaan enää tunnu selviltä... Mutta jahka hän hetken on levähtänyt...

Miten ne näyttävät niin punaisilta nuo taivaan tähdet? Punaiselta ne paistavat. Aivan kuin veri. Taivaskin on leppoisan näköinen... ehkä ilma lauhtuu. Hänen ajatuksensa tekevät kummallisia retkiä. Hän on kuin Helsingissä. Suuren kivimuurin korkeassa salissa kaikuu soitto, sähkö valaisee ja pareja pyörii, hienoa Helsingin yleisöä. Hänkin menee tanssimaan... katselee sievän solakan tytön ja kumartaa... Tanssi lämmittää. Mutta äkkiä sammuu sähkö, ja pakkasen viima puhaltaa sisään isoista, avoimista ikkunoista...

"Sulkekaa ikkunat!" kirkuvat naiset, ja syntyy yleinen sekamelska. Waltteri hyppää ulos ikkunasta, sillä sisällä pimeässä on joku, joka häntä ahdistaa. Mutta hän ehtii paeta ja pääsee lentoon ja lentää kauas, kauas Pohjolaan. Siellä onkin kesä, lämmin ja valoisa. Järven rannalla istuvat he Eilan kanssa. Eila paistaa kalaa rakovalkeassa, ja hän makaa vieressä, pää mättäällä... Silloin näyttää kuin taivaasta putoisi suuri, tulinen pallo suoraan hänen rintansa päälle; se tukehduttaa...

Waltteri herää unelmistaan, hyppää kinoksestaan ja tuntee suunnatonta nälkää ja vilua...

Hän koettaa painaa lakkia silmilleen ja kietoa rukkaa tiukemmalle, ja nyt hänestä tuntuu, että hänen ajatuksensa ovat pirteät ja selvät... Hän tuntee voimattomuutensa ja ymmärtää selvään, ettei hän ikinä

omin voimin pois päase... että... että häntä vaanii paleltuminen ja kuolema...

Hänelle on miettiessään, miten hän pulkasta pyörähti päälleen hankeen, selvinnyt, että joku vihamies oli suopungin hänen kaulaansa heittänyt. Kuka oli se vihamies? Ja kuinka oli poro niin pian kadonnut ja kellon ääni lakannut kuulumasta?

Tunnossaan hän päättää sen Kiveliön kävijän työksi. Siksi ei hän ollut koskaan tullut Waltterin näkösalille, siksi oli hän Eilaa hänestä varoittanut. Sydämetön julmuri, joka ei tiennyt, ei aavistanut, että hän rakasti Eilaa enemmän kuin omaa elämäänsä!

Tänne täytyi nyt kuolla, paleltua hankeen, asumattomaan erämaahan! Kuolla tänne näkemättä lastaan ja saamatta pusertaa Eilaansa sydämelleen?

Nuoressa iloisessa elämässään oli hän hyvin harvoin tullut ajatelleeksi Jumalaansa, Häntä, joka täällä maailmassa johti jokaisen ihmisen askeleita. Unhottanut oli hän Jumalansa ja muisti ainoastaan silloin Häntä kiittäneensä, kun tunsu omistavansa Eilan kokonaan ja yksinään... Oliko tämä Jumalan kosto hänen suruttoman elämänsä vuoksi? Oliko hänen rikoksensa Jumalan silmäin edessä niin suuri, että Jumala tällä tavoin tahtoi häntä muistuttaa? Mutta eihän ollut hänellä piillyt petosta mielessä, ei pienintäkään vilppiä, josta tunto soimailisi...

Waltteri tuijottaa taivasta kohden, omituisten valojen ja tähtien peittämää taivasta kohden. Mutta puoliväkisin painuvat hänen silmäluomensa kiinni, ja kun hän tuon tuostakin niitä raottaa, punottavat tähdet kuin veri. Ei häntä pelota kuolema, vaikka hän tuntee, että se nyt voi tulla. Ei myöskään tunnu siltä, että tahtoisu takaisin elämään. Kummallinen selittämätön pehmeys ja raukeus täyttää koko ruumiin ja sielun niin, ettei hän enää jaksa mitään ajatella. Hän vaipuu entiseen kuoppaansa hankeen ja näkee, kuinka tähdet yhä loistavat veripunaisilta.

VI.

Eila on tuskaisena vuottanut Waltteria. Hän on ollut kovin onnellinen näinä viimeisinä viikkoina, siitä asti kun lapsi syntyi. Hän hoitaa lastaan kuin silmäteräänsä ja vartoo isän tuloa. Kylläpä hän riemastuu nähdessään vankan poikansa, joka oli noin isänsä näköinen...

Poikaa oli Waltteri toivonutkin, tukevaa, komeaa poikaa. No nyt täällä oli poika valmiina, tanakkana ja terveenä kuin poron vasa.

"Voi, jos saisimme pojan, joka olisi sinun näköisesi", oli Waltteri hyvästellessään sanonut.

"Minä tahtoisin, että se olisi sinun näköisesi", oli Eila siihen vastannut.

Riemuisin kasvoin Eila lastaan katselee. Se on kaunis ja verevä pienokainen. Musta tukka, mutta silmät ovat siniset, samanlaiset kuin isälläkin.

Lapin päivä ei valkene, ja tuskaisena kuuntelee Eilan tarkka korva tutun poronkellonsa helinää. Mutta sitä ei kuulu, vaikka olisi Eilan kaikkien laskujen mukaan jo eilen pitänyt kuulua...

"Kun hänelle vain ei mitään onnettomuutta tapahtuisi", puhelee Eila lapselleen. "Mutta mikäpä sattuisi, kyllä minun oma ajokkaani rakkaimpani pian kiidättää tänne Holsterin kodalta..."

Karhu-Jaakon emäntä, jonka luona Eila on lapsensa kanssa, lohduuttelee myöskin, vakuuttaa, että Waltteri kyllä saapuu, kun ehtii...

Mutta sittenkin vaivaa Eilaa epämääräinen, aavisteleva pelko, ja hänen vilkas verensä käy hetkittäin kuohuviin hyrskyihin. Sen jälkeen kun Karhu-Jaakko on kertonut kaikki mitä tiesi sekä Kiveliön kävijästä että Eilasta, on Eilalle selvinnyt, ettei hän ole Kiveliön kävijän lapsi. Hänet on hyvin pienenä tuotu tähän Karhu-Jaakon tuvalle, ja Kiveliön kävijän oli sanottu olevan hänen isänsä. Silloin tällöin ilmestyi Kiveliön kävijä Jaakon tuvalle, maksoi lapsen hoidon ja katosi taas vuosikausiksi erämaahan. Kukaan ei tiennyt mistä hän oli lapsen tuonut, ei kukaan kaivannut, — ei ainakaan ollut kuultu; ja siinä uskossa kaikki elivätkin, että Eila todella oli Kiveliön kävijän tytär. Ainoa, joka heti alussa oli epäillyt, oli Karhu-Jaakon emäntä, mutta hänkään ei uskaltanut epäilyksiään lausua julki, sillä kaikki pelkäsivät enemmän kuin rakastivat Kiveliön kävijää...

Mutta Eilalle on asia nyt selvinnyt näinä viimeisinä viikkoina, kun hän on Waltteria odotellut. Hän on

tehnyt päätöksensä ja toimittanut Karhu-Jaakon Norjan puolelle tiedustamaan, saisiko sieltä opastusta tai todistuksia hänen syntyperästään.

Karhu-Jaakko on nyt sillä tiellään ja aikonut on voitavansa tehdä...

Yksin valvoessa lapsensa kanssa kinosten ja pakkasten keskellä on Eilan sieluun ilmestynyt uusia ajatuksia ja kuvitelmia. Ja vaikka hän on melkein voimaton mitään tekemään, tuntee hän, että hänen suuri rakkautensa antaa hänelle voimia... Mainitsee hän pelostaan Jaakon emännällekin, mutta ei usko emäntä siihen olevan aihetta.

Mutta kuluneena yönä on Eila unissaan nähnyt hirveän kuvan, ja hänen mieltään kalvaa kammo, jonka vaiva ei tunnu vaimenevan. Se on pelko, että Waltterille on onnettomuus tapahtunut taikka että joku vaanii hänen henkeään...

"Kukaan muu ei häntä vihaa kuin Kiveliön kävijä, jota minä onneton olen isäkseni sanonut", virkkaa hän Jaakon emännälle.

"Eipä niin kelpo miehellä pitäisi olla vihamiehiä. Isäsikö? Mutta eihän häntä ole kukaan näillä mailla nähnytkään koko viime kesänä eikä talvena", viihdyttää Jaakon emäntä.

Mutta ei tyynny Eilan myrsky, eivät pahat aavistukset rauhaa suo... On sattunut, ettei Karhu-Jaakon tuvalla ole ketään muita kuin emäntä ja Eila. Miehet ovat poroissa kaukana kiveliössä, eikä ole tietoa, milloin palaavat. Ajoporojakaan ei ole käsillä yhtään. Eila tietää sen, mutta lohduttaakseen itseään hän lausuu ääneensä:

"Ovatpa sivakkani tervoissa... kyllä kujan tiedän, kusta kuljen... olipa umpi tai latu..."

Eila on hurmaavan kaunis, kun jännitys järkyttää hänen mieltään. Hänen suuret, tummat silmänsä säkenöivät, ja posket punottavat.

"Jos rakkaimpani hiuskarvakaan on katkaistu... Jos... jos... Silloin kaikki Lapin voimat kutsun avukseni, eikä ole kostoni koskaan kyllin suuri", sanoo hän.

"Jumala armahtakoon sinua tyttö-parkaa", tyynnyttelee häntä Jaakon emäntä.

Pakkanen on näinä pimeinä päivinä käynyt yhä purevammaksi, ja routaiset tunturituulet puhaltavat niin, että koko ympäristö näyttää pakkasesta palavan. Ei ole yhtään kulkijaa ollut Lassi Holsterin kodalta päin. Eila ei ole mitään viestiä Waltterista kuullut...

Hänen epämääräinen, aavisteleva pelkonsa on kasvanut yhä suuremmaksi, eikä hänellä ole rauhaa silmänräpäyksikään. Kiveliön kävijä kauheine silmineen ja vankkoine ruumiineen kummittelee hänen mielessään. Ja kun hän muistaa, että yksi ja toinen Lapissa kulkija on kadonnut tietämättömiin ja että hän on salaa kuullut noita katoamisia mainittavan yhdessä Kiveliön kävijän kanssa, valtaa hänet tuska, jolla ei ole rajoja.

Eräänä aamuna, kun sarastus heikosti tuntuu alkavan valaista puolipimeää kylmää päivää, hän hakee suksensa käsille, parantelee varpaallisia ja pönkäitä ja aikoo lähteä hiihtosin Lassi Holsterin kodalle.

"Elävänä tai kuolleena täytyy minun hänet kohdata", hän hyvästelee Jaakon emäntää, jonka hoitoon jättää lapsensa.

"Mutta jos vähät voimasi pettävät, kun on tällainen pakkanenkin", epii emäntä.

"Minulla on nyt enemmän voimia kuin koskaan ennen", vakuuttaa Eila ja potkaisee menemään myötälättä alas suurta, lumista tunturia kohden, jonka pohjukkaa pitkin tie lähtee Lassi Holsterin kodalle.

Vaikka lumi on tihmeää, pakkasen puremaa ja vinhain viimain jäätämää, luistavat Eilan sukset aika vauhtia. Eila on kuin kasvanut suksilleen, ja kun hän työntää sauvalla, uppoaa sompa paikoitellen syvään lumeen. Mutta Eila on hiihtänyt monet kerrat tätä samaa matkaa ennenkin, vaikka on tuima pakkanen ollut.

Kova se on nytkin, mutta Eilan veri on kuohuksissa, ja kasvot palavat kuin tulen liekissä. Hänen vankka musta tukkansa, joka kiehkuroina pujotteleiksen lakin alta, on valkoisessa huurteessa, samoin silmäripset ja kulmakarvatkin. Sieraimista huokuu lämmin höyry, ja koko ruumis taipuu somasti hänen työntäessään sauvoilla myötäleissä. Eila on jo ehtinyt tunturin kupeelle ja lähtee siitä oikaisemaan laajalle, puuttomalle jankalle, jonka toisessa päässä taas pohottaa tunturin laki, äskeistä laajempi, mutta matalampi. Entistä tietä hän noudattaa, mutta tuisku on kaikki jäljet pyryttänyt umpeen. Aukealla jankalla vastaa vihainen viima vielä tuimemmasti, puree poskipäihin ja polttaa kuin liekissä,

mutta Eila ei käännä kasvojaan suojaan päin, vaan lykkielee lylyään suoraan purevaa viimaa vastaan...

Juuri kun hän ehtii jänkän laitaan, kuulee hänen tarkka korvansa poronkellon helkettä. Hän saa uusia voimia ja hiihtää kahta nopeammin. Päivän vinkka on loppunut, revontulet syttyvät tunturien harjoilla, ja viima kovenee, aina peittäen suksen ladun umpeen.

Ehdittyään tunturin laitaan, jossa alkaa vaivainen varvikko, kuulee Eila tarkkaan poron kellon kalkkaisevan niinkuin kalkkaisee se silloin, kun poro lumessa kahlaten pyrkii eteenpäin. Mutta se ei ole hänen ajokkaansa kello... se on Lassi Holsterin ajokkaan...

Eila työntää kovaa vauhtia kellon ääntä kohden ja näkee samassa, kun revontulet juuri suurimmilleen repeävät palamaan, poron astuvan, pulkka perässä... jonkun peitettyä pulkassa makaavan... ja Lassi Holsterin hiihtävän pulkan jälessä, poroa hopitellen...

Eilan sydän tuntuu lakkaavan sykkimästä, mutta salaman nopeudella heittää hän pulkassa makaavalta poronahkaiset syrjään... ja näkee Waltterin kasvot kuolonkalpeina edessään...

Hän polvistuu... suutelee kerran... tuntee rakastettunsa huulten lämmön... ja tekee nopean päätöksen...

Voimalla, jota hän itsekin ihmettelee, rientävät Eila ja Lassi Holsteri eteenpäin Eilan äskeistä latua pitkin, Eila taluttaen poroa ja Lassi jälessä sitä joudutellen.

Lassi kertoo Eilalle, miten Waltteri heille on tullut, kuinka levähtänyt ja syönyt, mutta ei ollut malttanut yöpyä, vaan lähtenyt taipaleelle ja pakkaseen, ehtiäkseen pienen poikansa ja Eilan luo. Eräänä yönä on Lassin emäntä nähnyt pahan unen, ja silloin hän on toimittanut Lassin kuuloille, onko Waltteri saapunut Jaakon tuvalle. Puolivälissä taivalta on Lassi nähnyt jälkiä, jotka on havainnut ihmisen jäljiksi... Pahaa aavistaen on hän alkanut huutaa ja kierrellä ympäristöä. Ja aivan vanhan tien vieressä on hän löytänyt Waltterin kinoksesta, jalat ja kädet kankeina, paleltuneina kuin jääpuikot.

"Oliko hän silloin tajullaan?" kysyy Eila, joka hiihtää edellä ja voimiensa takaa vetää poroa perässään.

"Kysyi Eilaa ja pientä poikaansa."

Eila peittää kädellään silmänsä, jotka kyyneltyvät, mutta toivo Waltterin jäämisestä elämään antaa hänelle uusia voimia, ja hän sanoo:

"Minä ymmärrän kaikki... Kiveliön kävijä... se hirviö ja mielipuoli on hänet taipaleelle jättänyt. Luetut ovat nyt hänenkin päivänsä..."

"Eikö ajokkaasi ole saapunut Jaakon tuvalle?"

"Kyllä hän siitä, se ryöväri, on huolen pitänyt..."

Nyt selviää Lassillekin, minkävuoksi Waltteri on niin pitkiä matkoja umpea kahlannut, kontannut ristiin rastiin, mikä selvästi näyttää, että hän on harhaillut eksyksissä.

Karhu-Jaakon tuvalla he saavat uudet ajokkaat ja lähtevät vinhaa vauhtia ajamaan kirkonkylään, jossa lääkäri asuu.

"Eila parka... kovan onnen tyttö... olit kuin oma lapseni", sanoo säälien Jaakon emäntä.

Eila on tähän asti kyennyt toimimaan nopeasti ja järkevästi, mutta nyt tuntuu kuin alkaisivat voimat pettää, kun he Jaakon emännän kanssa hierovat lumella Waltterin kankeita jäseniä.

"Tiedätkö mikä on tuskaa?" kysyy hän Jaakon emännältä. "Kuvittelin tuskaksi sitä, että olin orpo ja uskoin tuota petoa isäkseni, mutta nyt minä tiedän tuskan, joka on suurempi kuin koko maailma, sen merien syvyudet ja taivaitten korkeudet..."

Emäntä pillahdi itkuun, ja kyyneliä pyyhki Lassikin.

VII.

Vasta kolmantena päivänä tointuu Waltteri täyteen tajuntaan...

Hän avaa silmänsä, huomaa Eilan ja koettaa kurottaa kättänsä Eilaa kohti, mutta silloin tuska vääntää hänen kasvojaan, ja hän huomaa olevansa sidottu. Eila painaa kätensä hänen otsalleen, kumartuu häntä kohti ja suutelee...

Rakkaus ja ilo saavat hetkeksi unhottumaan tuskat. Hän muistaa nyt kaikki kärsimyksensä, purskahtaa itkuun ja vaikeroi:

"Eila, rakkaimpani... Missä on pieni poikamme?"

Eila käy viereiseen huoneeseen ja tuo sieltä sylissään lapsen. Waltterin kasvoilla muuttuu ilme iloiseksi, mutta yrittäessään liikuttaa käsiään puhkeaa hän taas hillittömään itkuun... Hän jää yksikseen Eilan ja lapsen kanssa.

Viereisessä huoneessa puhelee lääkäri nimismiehen ja Karhu-Jaakon kanssa, joka vastikään on palannut Norjanmatkaltaan.

"Kaikista näistä päättäen", sanoo nimismies katsellessaan papereita ja todisteita, jotka Jaakko on tuonut matkassaan, "täytyy Eilan olla pastori Håkansenin tytär, joka vuoden vanhana vietiin venheestä ja katosi tietämättömiin. Tässä on kastetodistus... Ingrid Sofia. Mutta mikä on sitten se, jota Kiveliön kävijäksi nimitetään?"

"En minä hänestä tarkemmin tiedä, eikä sitä kukaan ole kysynyt, kun kaikki ovat enimmäkseen pelänneet häntä eivätkä ole mitään uskaltaneet urkkia. Ja kun on kaikille rauhan antanut ja ahmoja ahdistellut, niin ei ole sen enempää välitetty", selittää Jaakko tietojaan nimismiehelle.

"Onko hänessä koskaan ollut huomattavissa mielipuolen oireita?" tiedustaa lääkäri.

"Minä en ole koskaan saanut selvää, onko hullu vai viisas, mutta paremmin minusta on hullu..."

"Kamala, hirveä mies hän mahtaa olla", sanoo nimismies kuin ajatuksissaan. "Sääli kaunista nuorta miestä, sääli nuorta, onnetonta tyttöä..."

Näinä viimeisinä puolipimeinä talvipäivinä, joina Waltteri on kärsinyt suurinta ruumiillista tuskaa, on Eila alati istunut hänen vierellään, ja heidän sielunsa ja sydämensä ovat kuin kasvaneet kiinni toisiinsa.

Pappi on heidät nyt vihkinyt.

Saatuaan kuulla lääkäriltä, ettei ole toivoa elämästä, on Waltteri vaipunut kuin uneen. Ja silloin kun hän avaa silmänsä ja näkee Eilan vieressään, kirkastuvat hänen kasvonsa, ja suu vetäytyy vielä hymyyn...

Mutta eräänä yönä leviää kummallinen kalpeus kasvoille. Veri pakenee pakenemistaan, ja hengitys lakkaa vähitellen kuulumasta...

Eila sulkee lapsensa povelleen, ja nyt vasta tuntee hän, kuinka tuska painaa hirveät kätensä hänen hartioilleen maahan luhistaakseen. Silloin leimahtaa hänen silmissään kirkas koston tuli, ja kääntyen lääkäriin, nimismieheen ja Jaakkoon hän melkein huutaa:

"Haa, sinä kavala heittiö... murhasit rakkaimpani! Koston! Koston! Koston!"

"Kiveliön kävijää ollaan etsimässä... Kaikille lappalaisille on annettu käsky", ilmoittaa nimismies.

Mutta nuori lääkäri lähestyy Eilaa ja sanoo sydämellisesti:

"Nuori nainen! Teillä on lapsi, jonka vuoksi teidän kannattaa elää..."

Eila herää kuin huumauksesta, näyttää kuin hänen kauniit silmänsä saisivat lämpöistä hehkua, ja hän purskahtaa valittavaan, katkeraan itkuun...

Tuskaa... tuskaa... oi, sitä tuskaa...

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK TUSKAA: KUVAUS RAUKOILTA RAJOILTA ***

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set

forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE
PLEASE READ THIS BEFORE YOU DISTRIBUTE OR USE THIS WORK

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and

the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the “Right of Replacement or Refund” described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation

requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.